

1988

10

1998

Gidsenblad
LANGE NELLE
OOSTENDE

In dit nummer:

- * *ACTIVITEITENKALENDER*
- * *VOORWOORD*
- * *KERKHOF STUIVERSTRAAT (1)*
- * *GEBONDEN JEUGD (2)*
- * *MUITO OBRIGADO, PORTUGAL! (3)*
- * *100 JAAR GELEDEN:
HAVENINSTALLATIES*
- * *KIEKJES, KOETJES & KALFJES*

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
van de WESTVLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor OOSTENDE 1
Verantwoordelijke uitgever en redactie
Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

51	ACTIVITEITENKALENDER	REDACTIE
55	VOORWOORD	MARC LOY
56	KERKHOF STUIVERSTRAAT (1)	KATRIJN COMPERNOLLE
62	GEBONDEN JEUGD (2)	RICHARD QUAEGBEUR
66	MUITO OBRIGADO, PORTUGAL! (3)	DIRK BEIRENS
71	100 JAAR GELEDEN: HAVENINSTALLATIES	LUCIEN VALCKE
75	KIEKJES, KOETJES & KALFJES	REDACTIE

Verantwoordelijke uitgever en redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Secretariaat:

Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

Voorzitter:

Marc Loy, Batterijstraat 70, 8450 Bredene

Dispatching:

(059) 80 73 81 (Fax en telefoon)

Rekeningnummer:

068-2075070-73

Lidmaatschapsbijdrage 1998 = 400 BEF

**Wilt u zeker weten
of een activiteit al dan niet doorgaat,
contacteer secretaris Patricia Veris:
tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54**

*** Nr. 1 van 1998 werd fout genummerd en moest
eindigen op blz. 50**

KONINKLIJKE KROEFELWANDELINGEN

Deze kroefelwandelingen (versmelting van kroeg + smoefel) zijn leerrijke, smaakvolle, gezonde, stemmige en boeiende wandelingen voor groepen van minimum 15 en maximum 25 personen in de periode april - september.

Via de gids leert u koning Leopold II (1835-1865-1909) als urbanist en 'weldoener' van Oostende kennen en bezoekt u verschillende plaatsen die zijn stempel dragen.

Tijdens de **minstens vier uur durende** wandeling wordt vier keer halt gehouden voor respectievelijk het aperitief, het voorgerecht, een tussendoortje en de afsluiter.

KONINKLIJKE KROEFELWANDELING 1 Van Dijk tot Park

Vrijdag 29 mei 1998

Afspraak stipt om 19.15 uur aan het ruitermonument Leopold II op de zeedijk

Officieel einde omstreeks middernacht in de omgeving van Petit-Paris.

Inschrijving noodzakelijk!

Voor 22 mei, telefonisch bij secretaris P. Veris op het nummer (059) 80 62 39 en door overschrijving van 750 BEF (leden) of 800 BEF (niet-leden) voor spijs en drank op rekening 068 - 2075070-73 t.n.v. Gidsenkring "Lange Nelle", Oostende met vermelding aantal personen + kroefel **29/5 !!!!**

KONINKLIJKE KROEFELWANDELING 2 Van Park tot Kaai

Vrijdag 12 juni 1998

Afspraak om 19.15 uur aan de oude Watertoren, Mercatorlaan, naast de Groendienst.

Officieel einde omstreeks middernacht in de omgeving van de St.-Petrus & Pauluskerk

Inschrijving noodzakelijk!

Voor 5 juni, telefonisch bij secretaris P. Veris op het nummer (059) 80 62 39 en door overschrijving van 750 BEF (leden) of 800 BEF (niet-leden) voor spijs en drank op rekening 068 - 2075070-73 t.n.v. Gidsenkring "Lange Nelle", Oostende met vermelding aantal personen + kroefel **12/6 !!!!**

KREKENFIETSELING

(afgelast als 't stortvloedt!)

Vrijdag 19 juni 1998

begeleidt Marcel Braet ons al voor de tiende keer op deze krekensklassieker.

Afspraak om 19 uur aan het St.-Annakerkje te Stene-Dorp voor een ruim twee uur durende tocht: afwisselend fietsen en becommentarieerd bewonderen.

Marcel gidst ons door het geklasseerde krekengebied, op de Groene 62 en langs de 'Keignaert' in Zandvoorde. Let wel: eigen, perfect werkende (lichten!) fiets meebrengen!

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

**MAURICE EN
ROBERT ANTONY
OOGGETUIGEN (fotografie)**

**Zondag 30 augustus 1998, om 10.30 uur
afspraak aan de ingang van de Venetiaanse
Gaanderijen**

Geleid bezoek aan de retrospectieve tentoonstelling over de fotografen Maurice en Robert Antony, die loopt van 17 mei tot en met 27 september 1998.

Met hun oeuvre nemen de gebroeders Antony een bijzondere plaats in tussen de grote Belgische fotografen van deze eeuw. Maurice en zijn jongere broer Robert, geboren en getogen in Ieper, kregen een gedegen opleiding in de fotostudio van hun ouders Honoré Antony en Maria Leontina Permeke. Hun aangrijpende beelden over de verwoestingen van Ieper gingen de hele wereld rond als symbool van de gruwelijke oorlog.

Vanaf 1919 vestigden ze zich in Oostende waar ze nauwlettende ooggetuigen waren van het leven in de mondaine badplaats. Met scherpe blik registreerden ze het reilen en zeilen van de fine-fleur die tijdens het interbellum de Belgische kust bezocht. Ook het dagelijkse leven en de bedrijvigheid van de lokale bevolking werden op de gevoelige plaat vastgelegd.

Voor het eerst worden de uitzonderlijke fotoreportages van de gebroeders Antony over oorlog en wederopbouw, strand en zee, kursaal en dijk, straten en pleinen, stoeten en feestelijkheden, sport en ontspanning, hotels en bedrijven, beroemde bezoekers en vissers in één grote tentoonstelling samengebracht.

Tientallen originele prints van de brand van Ieper tot de beroemde reeks over Ensor worden afgewisseld met levensgrote formaten, dia-projecties, personalia en een reconstructie van een portretstudio uit het begin van deze eeuw.

**OPENMONUMENTENWEEKEND:
"FEEST"**

**op zaterdag en zondag 12 en 13 september
1998**

VUURTORENWIJKWANDELING

Zondag 11 oktober 1998

't Is lang geleden: "t Negerdorp - Den overkant - Den Opex"

Afspraak om 10 uur aan benzinestation Texaco
tgo. RYCO zeilclubhuis (Dr. E Moreauxlaan)

Een twee uur durende wandeling door de Vuurtorenwijk die door haar ligging op de oosteroever vaak de vergeten hoek van Oostende genoemd wordt.

De huidige **woonwijk** is begrensd door spui-
kom, Dr. E. Moreauxlaan en Groenedijk.

Over de Koninklijke Baan bevinden zich de vismijn, de visserijdokken en -bedrijven en vinden ook andere havengebonden activiteiten plaats.

Al wandelend bekijken we de ontwikkeling van deze zo zeegebonden wijk.

Als afsluiter volgt een korte rondleiding in het centrum De Oesterput-Aquacultuur waar (vrijblijvend) de befaamde "ostendaises" geproefd kunnen worden.

Begeleiding: mevrouw Jeannine Laplasse & de heer Piet Daman

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

OUDE OOSTENDSE GEVELS

Vrijdag 13 november 1998 om 20.00 uur in
zaal "Den Anklap",

Leffingestraat 85, Oostende.

Becommentarieerde diavoorstelling door de heer Guy Cornillie, Oostendekenner en -liefhebber.

Oostende werd in de jaren zestig en zeventig "gezegend" met een afbraakwoede.

Aan de hand van zijn persoonlijke diacollectie wil de heer Cornillie onze kring tonen wat eens was en wat er uiteindelijk van het stedelijke schoon uit de voormelde periode nog is overgebleven.

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

DE (OPGEDOEKTE) OOSTENDSE BADINSTELLINGEN

**Vrijdag 11 december 1998 om 20.00 uur in
zaal "Den Anklap",
Leffingestraat 85, Oostende**

Met dia's geïllustreerde voordracht door mevrouw Leen Coene over de geschiedenis van de Oostendse badinstellingen n.a.v. de afbraak van de installaties uit de jaren '30, die hersteld waren na WO II.

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

TENTOONSTELLINGSNIEUWS

RENE MAGRITTE (°1898 - †1967)

RETROSPECTIEVE

TENTOONSTELLING in de

KONINKLIJKE MUSEA voor

SCHONE KUNSTEN van BELGIE in

BRUSSEL van 6 maart tot 28 juni 1998!

Deze tentoonstelling toont 250 schilderijen en gouaches van 1920 tot 1967 uit talrijke musea en privé-verzamelingen over de gehele wereld. Alle aspecten van Magrittes kunst worden chronologisch getoond. In afzonderlijke zalen worden de intellectuele context gereconstrueerd, Magrittes films vertoond, belangrijke documenten, vlugschriften, foto's en tijdschriften tentoongesteld en facsimilés van zeldzame tijdschriften ter inzage gelegd.

René Magritte is een van de belangrijkste kunstenaars van het internationale surrealisme. Zijn kunst floreert vanaf 1920 in het temperamentvolle milieu van de Brusselse avant-garde. De werken uit de eerste jaren met hun geometrische beeldtaal situeren zich nog in de beweging van de Zuivere Beelding. Als vanaf 1925 de surrealistische groep van België met onder meer Paul Nougé, Louis Scutenaire, E.L.T. Mesens en natuurlijk René Magritte steeds duidelijker vorm krijgt, worden ook de banden met de aanvoerder van het surrealisme, André Breton, en zijn Parijse entourage nauw

aangehaald.

De schilderijen van Magritte behoren tot de bekendste en tegelijkertijd meest raadselachtige kunstwerken die de twintigste eeuw heeft voortgebracht. Schoenen worden voeten, een pijp mag geen pijp zijn, boven een nachtelijk landschap schittert een helderblauwe hemel met witte wolkjes, een locomotief komt uit de schouw.

We zijn allemaal wel ooit verrast geworden door de wonderlijke werkelijkheid van Magrittes schilderijen en hebben zo met verbijsterde blik de geheimzinnige keerzijde van onze vertrouwde omgeving leren ontdekken. We kijken vandaag nog even nieuwsgierig naar zijn schilderijen als men zich zeventig jaar geleden verbaasde over zijn beeldraadsels.

Σ

RENE MAGRITTE EN

DE HEDENDAAGSE KUNST

TENTOONSTELLING in het

MUSEUM voor MODERNE KUNST in

OOSTENDE (PMMK)

van 4 april tot 18 juni 1998!

Een doorstroming van ideeën en gegevens, of een raadsel nooit opgelost.

Deze internationale tentoonstelling, die kadert in de verschillende manifestaties opgezet naar aanleiding van het René Magrittejaar, toont op een fascinerende wijze de doorstroming van Magrittes denkwereld in de hedendaagse kunst. De aandacht gaat vooral uit naar kunstenaars uit de jaren tachtig en negentig, die een eigen idioom wisten te ontwikkelen uit het gedachtegoed en de vormgeving die Magrittes werk zo typeren. Als geen enkel ander kunstenaar wist Magritte alle schilderachtige conventies over boord te gooien. Hij creëerde vanuit de banaliteit een nieuwe poëzie vol mysterie en vervreemding, geabstraheerd in raadsels en formules.

Voor wie de geest van Magritte in de hedendaagse kunst wil ontdekken en van raadsels houdt, is deze tentoonstelling een absolute aanrader!

VAN MEMLING TOT POURBUS.
Oude meesters; nieuwe schoonheid!
TENTOONSTELLING OP DE BRUGSE
MUSEUMSITE aan de DYVER:
het MEMLINGMUSEUM en
het GRUUTHUSEMUSEUM
van 15 augustus tot 6 december 1998

Deze prestigieuze tentoonstelling illustreert de eeuw tussen de komst van Memling te Brugge in 1465 en de dood van Pourbus in 1584 aan de hand van verschillende thema's.

Het oeuvre van de Brugse kunstenaars, van wie het leven en het werk zich chronologisch en stilistisch situeren tussen dit van de genoemde meesters, vormt de kern van de geëxposeerde kunstwerken.

“Oude meesters” is de titel waarmee men traditioneel zowel meesters uit de 15de als uit de 16de eeuw omschrijft. Trouw aan de waarden van techniek en vakmanschap, hadden deze “oude meesters” van Brugge toch ook oog voor de nieuwe schoonheidsnormen en -idealen van de renaissance en voor begrippen als harmonie, evenwicht, menselijkheid, perfectie. Traditie versus vernieuwing.

De eerste twee Brugse meesters die in de tentoonstelling aan bod komen, Hans Memling en Gerard David, worden als laatste vertegenwoordigers van de “school” van de Vlaamse Primitieven beschouwd. Toch is in de werken van deze meesters al een kiem van renaissance-ornament aanwezig.

Het werk van de volgende generatie “Brugse” kunstenaars is moeilijk onder één noemer samen te brengen. Het is een boeiende periode waar de kwaliteitsvolle traditie soms doorkruist wordt met meestal persoonlijke interpretaties van italianiserende modellen.

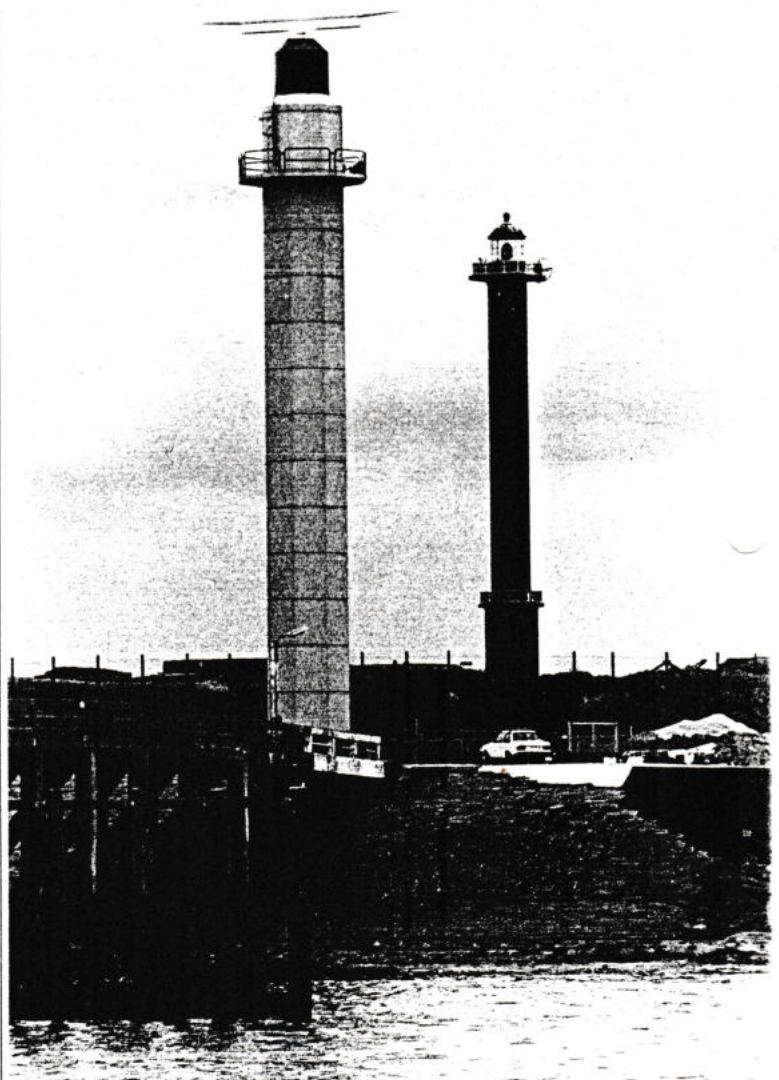
Pieter Pourbus zal de traditionele thema's volgens nieuwe inzichten herscheppen en mag als een volwaardig renaissancekunstenaar aangezien worden.

De tentoonstelling bevat behalve schilderijen en grafiek ook een belangrijk aantal kunstwerken, objecten en documenten, zoals handschriften, incunabels, sculpturen, koper en brons, keramiek, instrumenten, meubels en wandtapij-

ten. Tal van musca, instellingen en privé-verzamelingen, zowel uit binnen- als buitenland, zijn bij deze manifestatie betrokken.

Gelukwensen aan ons gidsend lid Anne Marie Pollet en echtgenoot Peter bij de geboorte van hun tweede zontje Reinhart, broertje van Michel, op 1 april 1998.

Oprechte deelneming aan ons bestuurslid Leo Claeys bij het overlijden van zijn broer Frans (°1927), op 22 januari 1998.

Decennialang voerden culturele verenigingen of enkelingen een meestal gelsoleerde oppositie via pamflet of petitie tegen de banalisering en de afbraakpolitiek van het culturele en bouwkundige erfgoed in onze stad.

Zonder die acties tegen het kortzichtige beleid waren wellicht de Mercatordokken, de Koninklijke Galerijen en het treinstation uit het stedenbouwkundig geheugen van Oostende gewist.

Meer recent kon een heuse actiegroep verijdelen dat het casino-kursaal ongenietbaar gefacelifted zou worden. De Hazegraskerk en de badinstellingen Ostende-Plage gingen dan weer wel voor de slopershamer. En waar de overheid het bestaande patrimonium niet kon platwalsen, werden surrealistische compromisbouwsels neergepoot zoals op het Ernest Feysplein of maakte men er een 'Zottenkot' van.

Eén en ander heeft er uiteindelijk toe geleid dat door een aantal welmenende burgers het 'Manifest Stad & Zee' werd geschreven. Op die manier krijgt het vroegere occasionele protest in een gefundeerde platformtekst meer structuur en een permanent karakter.

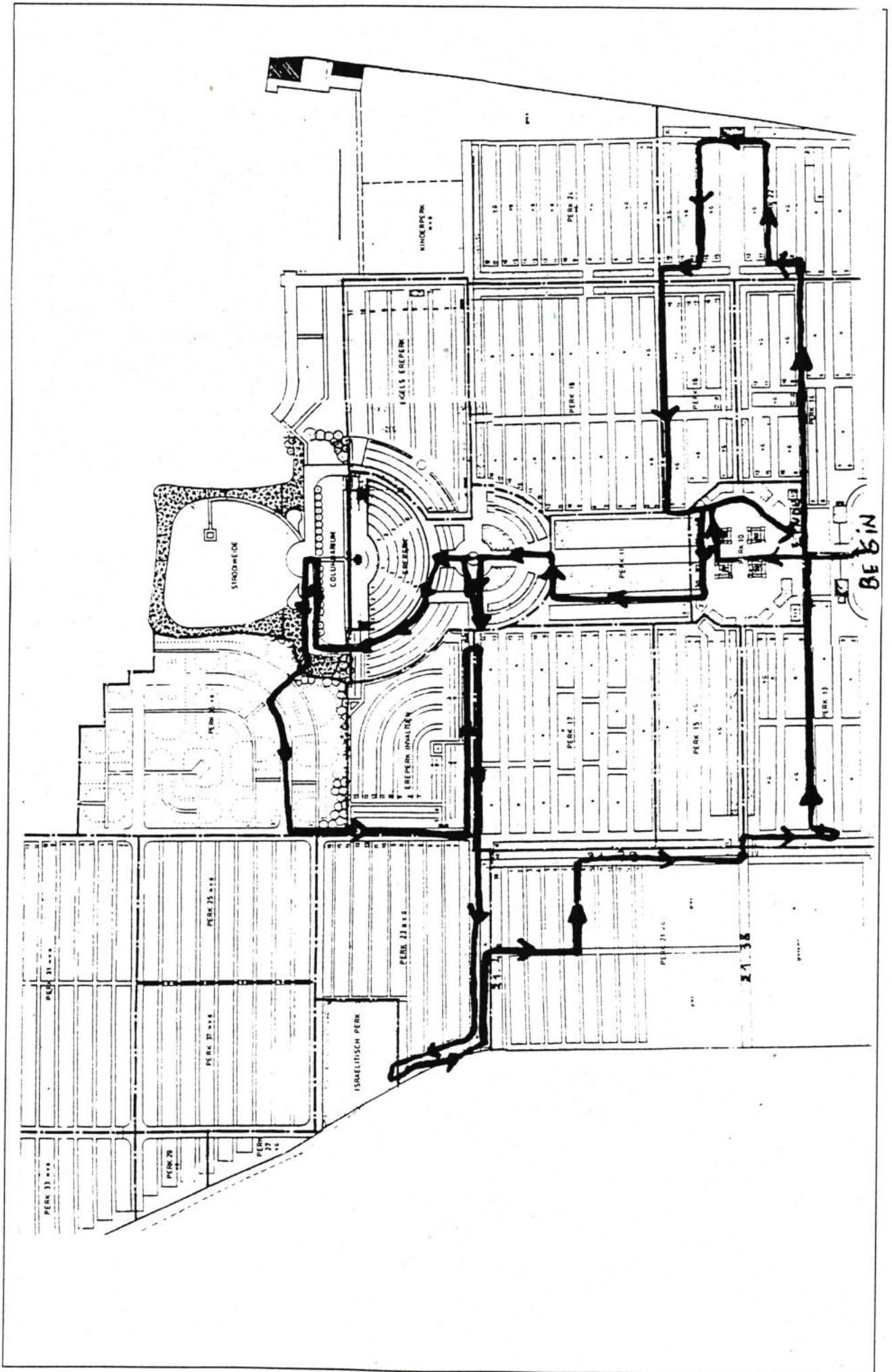
DIALOOG DIALOOG

Offensief, eenmalig protest kan op die manier gekanaliseerd worden in permanente waakzaamheid. De initiatiefnemers van het Manifest hopen op klare informatie nopens toekomstige stedenbouwkundige ingrepen maar vooral op een open dialoog met de bevoegde instanties om in de toekomst alvast te vermijden dat zomaar gesloopt wordt wat dient beschermd, en verrijst, wat nooit gebouwd mocht worden.

Dialoog dat vraagt ook de jubilerende Culturele Raad Oostende die zopas 30 jaar zinvolle activiteit vierde. Ook al vonden haar tientallen adviezen niet altijd een verdiend - en overigens bij decreet bepaald - luisterend oor ten stadhuize.

Dialoog? Mercuriusproject en kunstmatig strand leveren alvast discussiestof!

Het Bestuur

Kerkhof Stuiverstraat (1)

Katrijn Compernelle

Wandeling op «nieuw kerkhof» toont nabije verleden

OOSTENDE — Op het gebied van plaatselijke geschiedenis en architectuur heeft het *oude* kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg in Oostende heel wat te bieden. Maar ook een wandeling door de stedelijke begraafplaats aan de Stuiverstraat is uitermate boeiend, vooral als je een rondleiding krijgt van een kenner als Katrijn Dhooghe-Compernelle. Zij behoort tot de jongste lichter die slaagde voor de cursus die door Gidsenkring Lange Nelle werd georganiseerd. Haar eindwerk handelde over deze begraafplaats en zondag kon ze haar kennis voor het eerst overdragen aan een groep geïnteresseerden. Politiek, kunst, architectuur, oolog, zee en godsdienst, alle aspecten van het nabije Oostendse verleden komen daarbij aan bod. Ongetwijfeld wordt deze wandeling een topper in het uitgebreide aanbod van Gidsenkring Lange Nelle.

MHO. Foto Maenhoudt

(Het Laatste Nieuws - 16 maart 1998)

1. VOORWOORD

Misschien heb ik wel iets met de dood. Mijn licentiaatsthesis was immers ook al een vertaling van een Frans filosofisch tractaat getiteld "La Mort".

Het heeft niets macabers. Sterven is tenslotte iets wat volwaardig deel uitmaakt van onze maatschappij en van ons leven : sterven.

In die zin zijn kerkhoven eigenlijk een weerspiegeling van onze maatschappij en zegt de manier waarop wij met onze doden omgaan ook veel over onze manier van leven.

Op dit ogenblik is dat op een afstandelijke manier : de dode sterft niet meer thuis en wordt thuis niet meer opgebaard. Hij ligt, onzichtbaar, in een kist en wordt begraven op een plaats die meestal een eind buiten het centrum van de stad ligt. Bij gebrek aan plaats, zeker, maar ook om geen confrontatie te moeten aangaan met de doden.

Het kerkhof is ook op een andere manier een weerspiegeling van onze maatschappij : iedereen ligt er samen binnen één omheining, maar toch heeft elkeen zijn plaats. Uniformiteit gaat dit tegen, maar neemt meteen ook persoonlijkheid weg.

En tenslotte is een kerkhof ook een weerspiegeling van zijn omgeving : het zijn immers stadsgenoten die daar liggen. En door in hun gegevens te "graven" kom je meer te weten over hen en automatisch over je stad en zijn geschiedenis.

Het zijn dingen waar je kan over nadenken wanneer je door de rijen graven dwaalt. Onder de stralende lentezon van de laatste weken lag het kerkhof er prachtig bij, met bloeiende bloemen en katten die spinnen in het zonnetje.

*

Met dank aan de heer Verwaerde, hoofd van de stedelijke begrafenisdiensten, de heer Dupont, ploegbaas van de stedelijke begrafenisdiensten, voor zijn opzoekingswerk, de heren Beirens, Nuytten en De Beir, De Plate en de mensen van de openbare bibliotheek.

2. DE GESCHIEDENIS VAN "T NIEUW KERKHOF"

De geschiedenis van het kerkhof van de Stuiverstraat begint eigenlijk in Bredene !

In september 1900 beslist het stadsbestuur tot de aankoop van een stuk grond gelegen op het grondgebied van Bredene, met de bedoeling er een nieuwe begraafplaats in te richten. Dit terrein bevindt zich in de Turkeyenwijk. In 1901 wordt de verkoopakte getekend tussen burgemeester Alfons Pieters en de eigenaars van het stuk grond : Monsieur Joos de ter Beerst en Madame de Bie de Westrode.

Het duurt tot in 1908 tot de kwestie van een nieuwe begraafplaats opnieuw de kop opsteekt. De grond, aangekocht in 1901, komt hiervoor echter niet meer in aanmerking. De gemeenteraad is immers tot de conclusie gekomen dat deze begraafplaats te ver van de stad is gelegen en dat het vervoer met de lijkenkoets te moeilijk zou verlopen en dus ook te duur zou zijn.

Daarom gaat de stad over tot de aankoop van een terrein gelegen langs de Stuiverstraat, op het grondgebied van de gemeente Steene. De grond behoorde toe aan Madame la Douairière Alfred Coppieters 't Wallant.

Er worden plannen gemaakt voor de inrichting van de begraafplaats. Tijdens W.O.I moet men echter deze plannen tijdelijk laten varen omdat de Duitsers het terrein opeisen om het te gebruiken naar eigen goeddunken, met het gevolg dat het terrein op het einde van de oorlog nog steeds niet klaar is.

Toch start men met de eerste begrafenissen in 1918.

De eerste persoon die er begraven wordt, is een kind : Georges Thuyn (1906-1918). In de volksmond wordt het kerkhof vanaf dan Thuyntjes' kerkhof genoemd.

In 1919 is de toestand op het kerkhof zo slecht dat alle begrafenissen er stopgezet worden : blijkbaar verdwijnen de lijkkasten bij de teraardebestelling gewoon onder water, waar de rouwenden nog bij staan ! De gemeenteraad kijkt uit naar een andere oplossing.

Er worden verscheidene voorstellen gedaan. Eerst denkt men eraan een kerkhof aan te leggen te Mariakerke, achter de duinen, doch dit wordt door de hoofdingenieur van de staat verboden. Ook het idee een begraafplaats aan te leggen op de Vuurtorenwijk steekt opnieuw de kop op, doch wordt om dezelfde redenen als vroeger afgewezen. Dan maar weer terug naar de Stuiverstraat.

Het nieuwe kerkhof is ondertussen immers hoogdringend geworden. Op het oude kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg blijven nog maar 34 plaatsen voor vergunningen over. Daarbij komt nog dat er plaats moet gevonden worden voor de soldatenlijken die van het front worden gebracht voor hun definitieve rustplaats.

Eind 1921 wordt de knoop dan eindelijk doorgehakt : de stadsingenieur, de heer Verraert, stelt plannen op voor de inrichting van de begraafplaats en een openbare aanbesteding wordt uitgeschreven.

In 1925 worden de eerste grafkelders aangelegd.

In 1929-1930 brengt men een omheining aan en wordt de ingang gebouwd.

In 1941 krijgt het stadsbestuur het bevel van de Kreiskommandant te Brugge, over te gaan tot het vergroten van het kerkhof en dit op de grond gelegen aan de overkant van de Stuiverstraat. Van deze grond werd waarschijnlijk nooit gebruikt gemaakt. Dit stuk blijft dan

ook braak liggen tot bij het B.P.A. van 1951, waarbij het bestemd wordt voor het bouwen van een winkelblok.

Na de Tweede Wereldoorlog breidt het kerkhof snel uit en elk jaar komen er tientallen grafkelders bij.

In 1961 wordt het voormalig Duits kerkhof, daterend uit de eerste wereldoorlog, ingelijfd. Op dit Duitse kerkhof waren zowat 800 Duitse soldaten begraven. Zij werden na de bevrijding overgebracht naar een kerkhof in Lommel.

In 1965 wordt het kerkhof nogmaals uitgebreid met 1,5 ha, gelegen tussen de achterkant van het kerkhof en de Dode Kreek.

Volgens de wet van 20 juli 1971 werden alle gemeentebesturen verplicht een strooiweide aan te leggen voor het verstrooien van de as van de gecremeerde lijken. Deze strooiweide werd in Oostende in gebruik genomen in 1973.

In 1975 werd het columbarium gebouwd. Eerst stonden de urnen zichtbaar in de nissen. Hierdoor stonden ze bloot aan regen en vorst, waardoor ze barsten vertoonden en regelmatig moesten vervangen worden. Daarom werd in 1979 beslist alle nissen af te sluiten met marmeren afdekplaten.

Sedert september 1991 bestaat ook de mogelijkheid tot asverstrooiing op zee.

De laatste werken dateren van 1995 : toen werd een luifel - een ontwerp van de heer Verwaerde - geplaatst aan de strooiakker zodat de aanwezigen bij slecht weer kunnen schuilen.

3. WANDELING DOOR HET KERKHOF

DE PLEURANTEN

Bij het betreden van het kerkhof worden onze blikken automatisch op de brede middenrij gericht. We moeten echter eerst eens naar omhoog kijken, waar de pleuranten van Geo Verbanck van op hun hoge zuilen een schitterend beeld geven van de sfeer van een begraafplaats.

Deze 2,5 m hoge treurallegorieën stellen een gedrapeerde, treurende vrouw voor. Haar aangezicht is verborgen onder een doek die in symmetrische plooiënval bijna tot de voeten reikt. De beelden zijn uitgevoerd in art déco : gestileerd en lineair.

Hetzelfde beeld - dat "Droefheid" heet - vinden

we ook terug in witte steen op een grafzerk op de begraafplaats van Gentbrugge en bestaat in kleinere uitvoeringen in brons, ebben- en eikenhout.

De beelden op het kerkhof van de Stuiverstraat zijn uitgevoerd in zandsteen. Ze werden in 1994 hersteld.

De ontwerper van de beelden is de vader van architect Karel Verbanck, die in Oostende woont.

GEO VERBANCK

Georges Leopold Verbanck, afgekort Geo Verbanck, werd geboren op 28 februari 1881 te Gent. Tot zijn eerste communie groeit hij op in een pleeggezin in Laarne.

Daarna keert hij terug naar Gent, waar hij school loopt tot aan zijn veertien jaar.

Dan moet hij gaan werken om de kost te verdienen. Hij begint als leerling in een meubelzaak waar hij snijwerk voor meubels aanleert.

Waarschijnlijk komt hij in 1896 terecht in het atelier van Aloïs De Beule, die een werkplaats van artisanale kunstprodukten had.

In 1897 schrijft hij zich in aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent. Daar volgt hij gedurende jaren verscheidene avondcursussen, terwijl hij overdag werkt in ateliers van verscheidene beeldhouwers om in zijn levensonderhoud te voorzien.

Later - 1905 - volgt hij ook les aan de Académie Royale des Beaux-Arts te Brussel.

Door zijn academische opleiding evolueert Verbanck van een gedegen vakman tot een zelfstandig kunstenaar.

Vanaf 1906-1907 raken zijn talenten bekend in het kunstenaarsmilieu en geleidelijk aan ook daarbuiten. Hij neemt aan heel wat tentoonstellingen deel en ontvangt hiervoor lovende kritieken. Hij schrijft zich ook in voor wedstrijden. Hij behaalde o.a. de tweede prijs in de Grote Staatsprijs voor Beeldhouwkunst, de zogeheten "Prijs van Rome" in 1909. Aan deze wedstrijd namen zowat alle talentvolle jonge beeldhouwers van het land deel. Deze tweede prijs bezorgt hem heel wat bekendheid.

Zijn eerste grote werk en tevens zijn bekendste is het monument ter ere van de gebroeders Van Eyck, dat zich naast de Sint-Baafskathedraal bevindt in Gent.

Hij ontwierp dit beeld samen met de architect Valentin Vaerwijck ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling van 1913. Voor deze schitterende prestatie kreeg hij officiële erkenning: in 1921 wordt hij Ridder in de Kroonorde.

Verbanck is nu een gevierd kunstenaar. Hij krijgt talloze officiële opdrachten, zetelt in commissies en geeft les aan academies. Hij stelt tentoon in verscheidene steden in België, maar ook in Parijs, Venetië, de Verenigde Staten, Berlijn en Madrid.

Geo Verbanck is vooral gekend als beeldhouwer van "monumentale" plastiek, doch zijn oeuvre behelst veel meer: bas-reliëfs voor gebouwen, grafmonumenten, portretbustes, medailles, plaketten. Hierbij moeten we zeker ook zijn vrije beeldhouwwerk vermelden met zijn geliefkoosde thema's: het kind en de vrouw.

Zijn stijl evolueerde van art nouveau in zijn beginperiode naar art déco om uiteindelijk te eindigen in een realistischer weergave met rondere vormen, waarbij de nadruk wordt gelegd op het thema.

Wanneer we het kerkhof wat verder binnengaan, zien we onmiddellijk de vier gedenktekens ter nagedachtenis aan de op zee verongelukte vissers, van wie het lichaam niet teruggevonden werd:

HET VISSERSMONUMENT

De eerste twee gedenkzuilen dateren van 1937. Ze werden er geplaatst op initiatief van de gemeenteraad.

Toen hierop geen nieuwe namen meer konden aangebracht worden, plaatste men in 1956 twee nieuwe zuilen. Op het Vissersmonument komen 186 namen voor.

Onmiddellijk hierachter zien we het grafmonument van

ADOLF VAN GLABBEKE

1904 - 1959

Adolf Van Glabbeke werd geboren in Oostende op 8 augustus 1904.

Hij studeerde aan het Koninklijk Atheneum en behaalde aan de Vrije Universiteit Brussel de diploma's van doctor in de rechten, licentiaat in zeevaartrecht en licentiaat in economische en financiële wetenschappen. Na zijn studies vertrok hij naar de Verenigde Staten, waar hij aan verscheidene universiteiten cursussen volgde. Bij zijn terugkeer schreef hij zich in aan de balie van Brussel.

Ondertussen had hij ook interesse opgevat voor de politiek. Eerst was hij privé-secretaris van de minister van Landsverdediging en zendingsgelastigde bij het ministerie van Koloniën.

In 1936 trad hij definitief toe tot de politiek: hij werd verkozen als volksvertegenwoordiger van de liberale partij in het arrondissement Oostende-Veurne-Diksmuide. Hij zou onafgebroken zetelen tot aan zijn dood.

Tijdens de oorlog was hij politiek gevangene.

In het laatste oorlogskabinet (1945) werd hij minister van Binnenlandse Zaken. Van februari tot september van dat jaar was Karel Jonckheere zijn privé-secretaris.

In de eerste regering na de bevrijding kreeg hij dezelfde portefeuille en het was onder zijn bewind dat de Raad van State werd opgericht. In de daaropvolgende regeringen werd hij achtereenvolgens minister van Justitie (1946), van Volksgezondheid en Gezin (1949-1950) en van Openbare Werken 1954-1955).

Vanaf 1953 tot 1958 was hij burgemeester van Oostende, waarbij hij onmiddellijk geconfronteerd werd met de dramatische overstroming van de stad.

Adolf Van Glabbeke overleed tijdens een reis naar Belgisch Congo.

Zijn stoffelijk overschot werd opgebaard in het stadhuis en meer dan twintigduizend mensen brachten hem daar een laatste groet.

(wordt vervolgd)

Gebonden jeugd (2)

Richard Quaegebeur

(Vervolg van vorig nummer)

Wij zijn alle drie, mijn zuster, mijn broer en ik in Oostende geboren. Ik was amper zes maand toen wij op die aak gingen wonen en ik ben altijd aan boord gebleven, tot mijn zesde jaar. Dan gingen wij terug aan de wal wonen.

De schippersschool, een pensionaat, zal waarschijnlijk te duur geweest zijn, en daarom verbleven mijn zus en broer regelmatig in Oostende. Mijn zus was toen bij grootmoeder langs moeders zijde, terwijl een oom van ons, mijn peter, zich over mijn broer ontfermde. Zo konden ze toch enigszins naar school gaan.

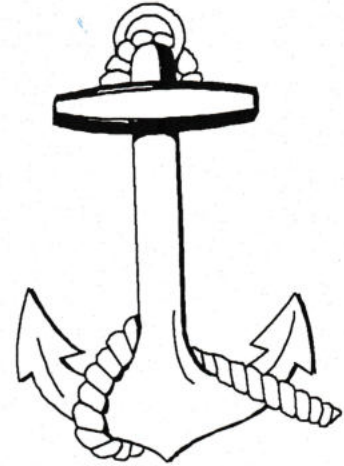
Vader kwam uit een schippersfamilie. Zijn moeder was al een tijdje dood en grootvader hertrouwde met "Moeder Rose". Ik heb die vrouw steeds weten in een zetel zitten, zogezegd half verlamd, maar vader zei dat ze eerder lui was. Ze woonden op een houten "Waal", een houten schip aan de kleine kant, met woonst in het midden van het schip. Ze deden alleen korte reisjes wegens de geringe tonnenmaat maar ook voor hun gemak. Het was ten andere grootvaders eigen bezit.

Mijn broer leerde niet graag maar was anders zeer handig. Reeds vroeg was hij begonnen met scheepjes maken. Met de middelen die hij had waren ze wel wat ruw gemaakt maar in mijn ogen leken ze kunstwerken. En het voornaamste was dat ze bleven drijven.

Met Sinterklaas had hij eens een stoommachine gekregen. Die bestond uit een keteltje dat gevuld met water en gewarmd met een metaaltje, of zoiets, stoom door een leidingetje stuwde en zo een wiel in beweging bracht. Het was hetzelfde systeem zoals de stoomlocomotieven. Na een paar keren duurde het hem te lang en verwarmde hij met gruis van steenkool. Door de te felle hitte is het keteltje ontploft, gelukkig

zonder grote schade. Hij had dat experiment buiten gedaan en was tijdig weggelopen.

Eens wou hij lood smelten en gebruikte daarvoor eenvoudig moeders braadpan. Die pan ging natuurlijk over boord en het scheelde niet veel of mijn broer ging erachter. Vader was nu eenmaal nogal koleriek.

Kreeg ik slagen op mijn achterste, bij Robert was het meest tegen zijn hoofd. Ik heb het niet geweten, maar hij was eens door zijn eigen fout in het water gevallen. Vader dook er achter, haalde hem er uit en troefde hem eens duchtig af, kwestie van de schrik er uit te slaan, zei hij. "Sloan en genezen" zei Robert achteraf, maar telkens hij later te dicht bij het water kwam, dacht hij steeds aan die rammeling. Nochtans heeft vader ons, spijtig genoeg, nooit echt leren zwemmen. Hijzelf had het op zijn eigen geleerd en hij zal gedacht hebben dat wij dit ook maar moesten doen.

Robert speelde soms met mij maar ik vond hem ruw en wild. En hij mocht overal rondlopen aan boord, terwijl ik vastgebonden was.

Ik speelde dan liever met mijn zus. Die kreeg nooit slagen van vader omdat ze een meisje was, maar ik besepte wel dat ze veel braver was. Alleen als ze wilde "moedertje" spelen, vluchtte ik. En hoe ouder ik werd hoe meer dit gebeurde.

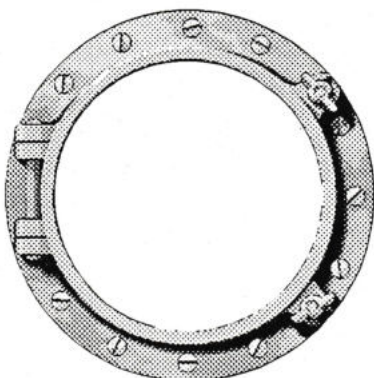
Ik speelde dus alleen als ze niet aan boord waren. Ik kon uren bezig zijn met blokjes en

puzzels. Er ontbraken soms stukjes en men zei me dan dat ik ze wegsmeet en zelfs inslikte.

Met mijn broer mocht ik bijna nooit aan wal, want hij keek niet te veel naar mij om. Daarentegen kon ik soms met Marie-Jeanne mee als ze kleine boodschappen moest doen. Dan kon ik eens lustig heen en weer lopen, zoals een hondje dat lange tijd aan de keten ligt. Ik deed dit heel graag en later heb ik geweten dat er weinig kinderen vlugger konden lopen dan ik.

De weinige keren dat het schip leeg was, mocht ik in het ruim spelen. Dan kon ik eens goed ravotten. Vader haalde wel de ladder weg om in het ruim te komen. Hij had wel een schommel bevestigd aan de midden steunbalk van de luiken. Die schommel was sterk gemaakt, een zitplank die zeker een groot mens kon dragen en je was vastgehecht met twee ketens, niet te zwaar, maar degelijk. En toch vond ik het middel om tegenslag te krijgen met die "toekter". Ik moet een evenredigheidsgevoel gehad hebben want ik stak regelmatig dezelfde vinger van mijn handjes in de schakels van de keten. En toen gebeurde het. De zitplank schoof onder mij weg en ik hing nog juist aan mijn twee ringvingertjes. Ik durfde niet wenen maar mijn twee vingers waren gedraaid en ik kon ze niet meer plooiën. Dol van de pijn liep ik van de schommel weg en de rest werd mij naderhand verteld. Mijn vader vond mij in de hoek van het ruim en ze zijn met mij naar de kliniek gegaan. Mijn twee handjes werden ingewikkeld in zere

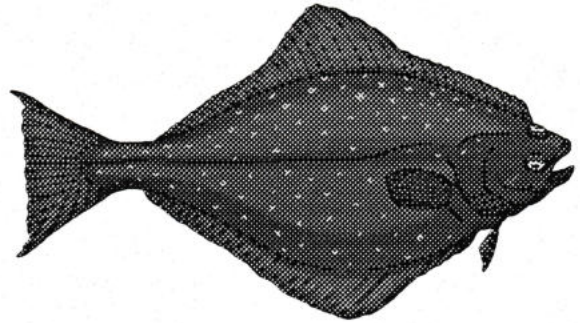
"slunsen" zoals mijn zuster zei. Later bemerkte ik dat de twee inkerinken van mijn twee vingers ontbraken en de

bovenste delen stijf waren.

De aak waarop wij woonden had een laadvermogen van ongeveer driehonderd ton en droeg de mooie naam "Deux sœurs". Die categorie van schepen had regelmatig werk. Niettegenstaande de vervoerprijzen eerder laag waren, konden de eigenaars van aken met een motor uitgerust, goed hun brood verdienen.

Vaders jongste broer had het geriskeerd een "Engelse bak" te kopen met tweehonderd ton laadvermogen. Die gemotoriseerde bak was sterker van plaat en ik heb dit schip steeds weten geld opbrengen, meer dan vijftig jaar en waarschijnlijk nog langer.

Eens kwam mijn oom aan boord, ik denk dat het in Nieuwpoort was. Mijn tante was op bezoek bij haar familie die met hun aak in Brugge lagen. En toen hij zag dat mijn moeder

kleine, dagverse scholletjes bakte, liep het water hem uit de mond en mocht hij natuurlijk een stukje eten.

Hij had zich op zijn gemak aan tafel geplaatst. Met zijn knieën gespreid en steunend op zijn ellebogen at hij een ganse resem van die lekkere visjes, meestal nog met zijn handen. In mijn ogen een echte viseter dus. Zijn zoontje, een kleine twee jaar jonger dan ik, was bij hem gebleven en zat naast hem op een potje. Ook hun hondje, een product van verschillende rassen ondereen, was meegekomen. Op een zeker ogenblik had de kleine gedaan. Hij stond recht maar het potje bleef aan zijn kontje hangen, kwam los en viel omgekeerd op de grond. En voor iemand iets kon doen slokte dit hondje de inhoud op. Mijn oom zat erbij, keek ernaar en vroeg toen laconiek: "Smakt het, joengen?" En toen alles was opgeruimd likte het hondje nog steeds zijn muiltje af ...

Als ik er goed over nadenk moet ik nog de ongelukkigste geweest zijn aan boord. Mijn ouders verdienden niet veel maar leefden niet jachtig. Als Marie-Jeanne en Robert thuis waren liepen ze vrij rond, maar ik ...

Was ik alleen aan boord, dan moest ik ook vroeger opstaan. Ik moest immers klaar zijn voor wij begonnen te varen. Van zodra ik gegeten had en moeder mij had gekleed, reikte ik zelf mijn gareel aan om gebonden te worden. Regende het of was het te koud, dan mocht ik beneden blijven. Dit

deerde mij niet. Ik speelde toen braaf met een paar autootjes en blokjes aan tafel. Hoorde ik soms een ongewoon lawaai of roepen dan klauterde ik op een stoel en kon zo opzij door de raampjes kijken om te zien wat er gebeurde. Door de twee venstertjes vooraan kon ik niet loeren, daar ze te hoog waren voor mij.

Een tijdje speelde ik boven, gebonden natuurlijk, met mijn blokjes op een deken. Dit heeft niet lang geduurd. Vader was voorbijgekomen om moeder te helpen sturen toen het schip door een sleepboot werd getrokken. Ik hoorde hem juist zeggen: "Je zoet hier je poten breken". En om dat te voorkomen begon ik dan maar al mijn speelgoed over boord te kegelen. Toen men het opmerkte was het te laat. Een paar messen en vorken, die er ik weet niet hoe en waarom bij lagen, volgden dezelfde weg. Vader mocht toch immers niet vallen! En ik begreep nog niet dadelijk waarom hij me onder handen nam. Was ik dan zo stout dat ik alles verkeerd begreep?

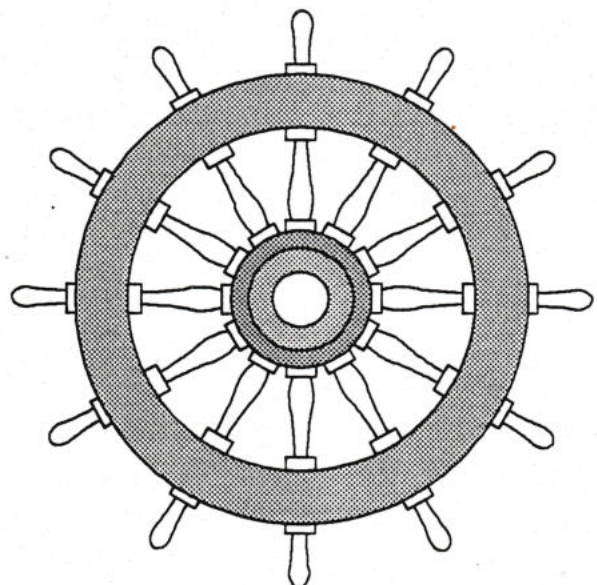
Ik heb mij ook enige keren losgemaakt.

De eerste keer kan ik het mij niet meer herinneren, maar moeder heeft mij alles verteld.

Wij lagen aan wal. Moeder had mij vastgemaakt maar waarschijnlijk de knoop niet goed gelegd. Normaal kon ik met moeite opzij van

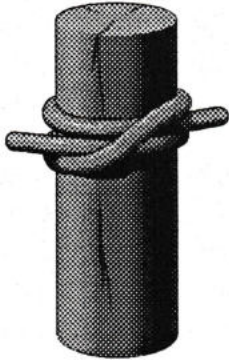
de cabine kijken maar deze keer kon ik doorgaan. Ik drentelde op de gangboord tot aan de loopplank naar de wal. Ik moest er op handen en voeten op klauteren, rechte mij en schoof toen door naar de wal. Moeder had mij ondertussen al gezien maar durfde niet roepen om mij niet te laten schrikken. Halverwege de plank begon die geweldig op en neer te wippen. En juist toen ik opzij zou vallen, nam vader mij vast. Hij was aan wal en werd door het gebeurde attent gemaakt door een collega, met wie hij stond te babbelen. Samen kwamen ze aangelopen maar niettegenstaande het een jongere kerel was, kon hij niet spurten tegen vader. Het gevolg was een fikse ruzie tussen mijn ouders, maar ik heb dit maar later geweten.

Een andere keer dat ik loskwam, waren wij aan het varen. Wij werden door een sleepboot getrokken als eerste van twee aken. Zoals altijd stond ik gebonden maar had toch de knoop kunnen lossen. Weer had moeder die gelegd ... Ze stond aan het roer en had niet opgemerkt dat ik mij op de linkergangboord verplaatste tot halverwege het schip. Ik ging zitten en keek naar de oever van het kanaal, zoals ik het door andere kinderen had zien doen. Ik was zodanig klein dat niemand mij opmerkte. En plots hoorde ik moeder roepen. Ik had haar nog nooit zo horen gillen. Het werd een kortstondige paniek. Vader die vooraan de aak stond, spoedde zich naar achteren, echter langs de andere gangboord. Er werd geroepen naar de schipper achter ons en de sleepboot minderde vaart. De schepen begonnen al raar te drijven. En juist

toen de sleepboot al draaide, vond vader mij en stak mij in de lucht. Ik werd gewaar dat ik verkeerd had gedaan en begreep niet dat alle betrokkenen, de schippersfamilie en de twee mannen van de sleepboot 's avonds een borrel kwamen drinken. Er werd flink gelachen, maar

het voornaamste was dat ik geen slaag kreeg. Of was het omdat er zoveel mensen bij waren?

De bekroning van mijn ontsnappingen, gebeurde toen ik ongeveer vier jaar oud was. Zoals reeds gezegd kon ik zeer vlug lopen en deze maal

werd ik het voor het eerst gewaar.

Wij vervoerden een speciale lading. Het ruim was volledig opengelegd. De luiken en draagijzers lagen in het ruim.

Dwars over de aak lagen zware steunijzers voor het ribwerk van een brug in opbouw. De lengte van ieder ijzer kwam overeen met de breedte van het schip, maar ze kwamen wel over de gangboorden, zodat men verplicht was over de ijzers te stappen om zich vooraan op de aak te begeven. De ijzers lagen op hun zijde naast elkaar met de boven- en ondersteunen dus tegeneen. Dit moest wel een hoogte gehad hebben van vijftien centimeter met daartussen een spatie van misschien een kleine halve meter. Het was dan ook zeer gevaarlijk om daarop te vallen. Op welke waterweg het gebeurd is, weet ik niet meer.

Wij lagen stil om een versassingsbeurt af te wachten. Vader stond vooraan en moeder was even in de roef gegaan. Ik had mijn lederen gareeltje losgereggen, was op een stoeltje of bak geklommen en zo over de roef en de ijzeren batters (poutrellen) naar voren geraakt tot achter vaders rug. Hij was in gesprek met een paar schippers. Ik zei stilletjes: "Dag, papa!". Hij hoorde mij niet en daarom zei ik wat luider: "Dag, papa!". Hij draaide zich om en ik zag meteen dat ik iets verkeerd had gedaan. Ik vluchtte terug met hem een paar meter achter mij aan. En toen kreeg ik voor het eerst een gevoel van overwinning. De batters lagen juist

in mijn tred: een, twee, hop, een twee, hop, ... Een geoefende hordenloper kon het niet beter. En wat mij het meeste plezier gaf: mijn vader kon mij niet volgen!

Dit gevoel duurde echter niet lang. Ik was juist van de roef gesprongen en wou nog mijn gareeltje aanreiken maar niets kon nog baten. Nooit heb ik zijn handen zo zwaar geweten en ik denk dat moeder me toen van de dood heeft gered.

Enige maanden voordien had ik ook een avontuurtje. Wij waren geladen met maïskorrels in wrak of bulk. Wij losten aan een fabriek en de korrels werden uit het ruim gezogen door pompen langs darmen met zuignappen. De maïs werd daar verder verwerkt waarschijnlijk tot veevoer. Maar wat mij het meest interesseerde, waren de arbeiders die de zuigers richtten om te lossen. Ik had ze zien in de losse maïs springen en dan heerlijk zien doorzakken tot minstens aan hun knieën. Dit wou ik natuurlijk ook doen. Ik kwam terug met moeder van boodschappen doen en terwijl ze de koopwaar even beneden zette, liep ik vlug terug naar het open luik, kroop op de rand waar de luiken op steunden en wou springen. Ongelukkiglijk haperde een van mijn schoentjes en dook ik, kopje vooruit in de maïs. Een van de arbeiders had het zien gebeuren en luttele seconden later was ik reeds gered. Maïskorrels zijn nu niet zo klein, toch had ik het gevoel onder water te zitten, maar dan droog water met veel stof. Mijn neusje stak vol met korrels en mijn oren niet veel minder.

Die arbeiders hebben mij dan nog helpen ontlasten. Vader was met papieren aan wal en toen hij terugkwam werd er nog

eens goed om gelachen met die werklieden, bij een fles genever natuurlijk. Voor het naar bed gaan werd ik nog eens speciaal geknuffeld door moeder, maar ik vond dit gewoon. Ze had nu soms van die bevliegingen, dacht ik.

(wordt vervolgd)

Muito obrigado, Portugal! (3)

(hartelijk dank, Portugal)

Dirk Beirens

Memoires van een patrouillelijder...

noot: in Portugal is de munteenheid de *escudo* ("isjkoedoe"), te verdelen in 100 *centavos* ("seengtavoetsj"). De *escudo* wordt in deze tekst met \$ aangeduid. Je deelt - gemakkelijheidshalve - het Portugese bedrag door vijf (=5) om het equivalent in BEF te bekomen.

ZATERDAG
5
JULI
1997

In de kustplaats Nazaré (=Nazareth)

Uitstapdagje! We wisten dat we niet ter plaatse konden ontbijten, daarom schoven we binnen in de pastelaria aan de overkant. Twee vriendelijke dametjes vroegen ons in het Frans wat we lusten: broodjes met kaas? En zullen we ze even opwarmen (de broodjes)? Graag. Twee gekoelde chocolademelkjes, twee grote koffies en nog 4 croissants, dat zal het wezen. Wij zaten aan het raam de omgeving, dwz. het driekramenmarktje te bekijken: de traditioneel geklede vrouwen deden inkopen en de mannen hingen aan de toog van het belendende café. Kort daarop werden we bediend en genoten van ons ontbijt in het verder lege etablissement. Voor 1680\$, omgerekend 336BEF konden we er weer tegen.

Terug naar **Alcobaça** en via de N8 en N1 naar de toeristische trekpleister **Batalha**, ongeveer 38km ver. In 'Batalha' herkent zelfs een Chinees het Franse woord "bataille" en dit was inderdaad de oorsprong van het dorpje met klooster.

Tijdens de verwickelingen na het uitsterven van het Huis van Bourgondië riep de veldheer **Nuno Alvares Pereira** een bastaardzoon van **Pedro de**

Wrede uit tot "regent en verdediger van het koninkrijk". Deze zoon, grootmeester van de orde van Avis (toen paardenverhuur?) was gesproten uit een buitenechtelijke slippertje van Pedro (een wreed manneke) met de dochter van een schoenlapper uit Guarda. Toen het binnenvallende Castiliaanse (=Spaanse) leger was verslagen, riep de Portugese Cortès (=soort parlement) de regent tot koning uit. De nieuwe koning eiste dat zijn onwettige geboorte gelegaliseerd zou worden. Op 7 augustus 1385 werd Jan van Avis tot koning gekroond: **Joao I (1385-1433)**.

Precies een week later viel het Castiliaanse leger opnieuw het land binnen, maar bij Aljubarrota tusen Leiria en Alcobaça werd de Spaanse overmacht verslagen door **Pereira**.

De onafhankelijkheid van Portugal was weer gered en uit dankbaarheid liet **Joao I** twee jaar later de kerk van Batalha bouwen als overwinningsmonument. Hij sloot toen ook het verdrag van Windsor, een verbond tussen Engeland en Portugal, dat nu nog altijd van kracht is. In die kerk is Joao met zijn Engelse vrouw **Filipa van Lancaster** begraven.

Een slingerende weg door een heuvelachtig gebied met wijngaarden en maïsvelden voert van Batalha naar **Fatima**. Nu we in de buurt waren, konden we het niet nalaten ook daar een kijkje te nemen. Onze dochters kenden Lourdes al, maar wij hadden behalve het Visserskapelletje van Bredene, nog nooit een groter bedevaartsoord bezocht.

Op 13 mei 1917 zouden drie herderskinderen getuige geweest zijn van een Mariaverschijning. Het herderinnetje dat Maria zag is de nu 90-jarige non Luzia. De kerk hechtte uiteindelijk geloof aan het verhaal maar er zijn ook priesters die de verschijning als onzin bestempelen.

We hadden ons aan enorm veel commercie verwacht, maar dat viel uiteindelijk nog mee op de

bedevaartplaats zelf. We vonden niettegenstaande de massa wagens, toch een plaatsje onder een schaduwrijke boom en trokken ter kijkbedevaart. Eens de onvermijdelijke bedelaars voorbij werden we geconfronteerd met de knielboetevaart. Vanaf een vast punt bewogen jonge en oude gelovigen zich voort op de knieën over een marmeren tegelweg naar de 100m verder gelegen kerkhalle, die aardig begon vol te lopen voor een of andere dienst. Een corpulente dame had het lastig om haar in een doopkleed gestoken tweeling in evenwicht te houden en een gehandicapte strompelde meelijwekkend iedereen voorbij. We wezen de meisjes op de fatsoensvoorschriften om zeker niets bloot te laten, tenzij hun gezicht. Het grote plein met nadars was leeg en de meeste bezoekers zochten soelaas in de witte basiliek, in 1928 gebouwd door de Nederlander Van Krieken. In de kerk zijn de herdersjongens Jacinta en Francesco alsook de toenmalige bisschop van Leiria begraven.

Even de dienst voor toerisme binnengewipt voor streekinfo en een propere plas (x 4 deze keer). Zelfs folders in het Nederlands hadden ze daar. De bediende keek vriendelijk en wantrouwig tegelijkertijd: zouden wij echt het sanitair van het personeel gebruikt hebben? Het gehucht **Agroal** leek ons op foto de ideale plek om te picknicken. De weg erheen was echter een kruising van Torhoutsesteenweg met de Ardennenroute en de Kempense heide. Maar achter elke bocht lag een aardig vergezicht! Iets buiten de dorpskern installeerden we ons op een plaid en badhanddoeken. Iemand was vergeten gras, onkruid en stekels plat te trappen en moest later op het strand handdoekje-pulk spelen. Ons Elsie nam een geslaagde foto van het hoekje in de brochure en weg waren wij naar zee. Jammer genoeg via de noodzakelijke omweg, maar we konden nog uren genieten aan de "bocht" of baai van **Nazaré** en bovendien om acht uur: "Caldeirada"!

Even oprispen in grootmoeders badkamer en voor de laatste keer de trap van Sitio naar Praia afgedaald. De Rua das Flores vonden we na even verdwalen vlot terug. Ze was even rustig als de dag ervoor. Gezwind als vaste klanten stapten we binnen en te midden verbaasde inboorlingen gingen we zitten aan hetzelfde

brocantetafeltje. Zelfde wijn besteld, "saude" (= proost) of "a nossa" (= op ons) en om 20.15 uur zette moeder-kokkin de pot op tafel. Glunderend keken we naar de in geel-oranje vocht drijvende moten vis. Onze gastvrouw schepte eerst zelf onze borden vol. Gretig werd alles met zelfgebakken brood opgepeuzeld, tot soms graten toe. Daarna zochten we naar telkens een ander stukje vis. Alleen een bodempje oranjegeel werd overgelaten. Met een gemeend tot volgend jaar, het betalen van (maar) 8000\$ en vele lofbetuigingen verlieten we het pandje richting strandboulevard.

Langzaam dreef het donker over de laatste zonnestralen. Het was zwoel weer en Portugese en buitenlandse toeristen slenterden de zeedijk af en aan. Vele standjes en kraampjes probeerden hun waar rustig te slijten, de toer. restaurants zaten overvol. We keken meewarig naar binnen naar het drukke geslemp en buiten lazen we monkelend de duurdere menukaart. Aag had haar zinnen op gedroogde vijgen gezet. We kozen er het kraampje van een autochtone voor uit. Nazaré calling...nog even het thuisfront gecontacteerd voor onze tocht naar het zuiden: een rotweek met zware regenval in België, maar er was, nu wij belden, toch wat beterschap voorspeld. De kabellift bracht ons veilig naar de hogere sitio en we doken, beter, gingen liggen op de harde matras om onze maag tot rust te brengen...

ZONDAG
6
JULI
1997

Dos noites, twee nachten dat maakt 10000\$ of omgerekend 250BEF per persoon en per nacht voor ons kamerlogies. Onze gastvrouw Edite nam de twee bankjes van 5000\$ dankbaar aan. De twee valiezen en de grote tas werden in de koffer geploft en de pastelaria aan de overkant werd weer opgezocht. Terwijl we van hetzelfde ontbijt genoten, bekeken we weer het markt- en cafégedoe dat we van de dag ervoor kenden. Even poseren voor het logies met gastvrouw en weg waren we richting **Alcobaça**. Daar voorbij de N8 en maar proberen op de N1 te geraken tussen de verschillende peletonnetjes renners van een Portugese zondagskoers. We dachten eerst dat groepjes toeschouwers voor ons

applaudisseerden, maar in het voorbijsteken van een aantal volgwagens begrepen we wat er gebeurde.

Via de N1, de rug van de Serra dos Candeeiros, bereikten we vlot **Rio Maior**, vandaar naar het 30km verder liggende **Santarem**, waar jammer genoeg geen stierengevecht geprogrammeerd stond. Aag kon nog juist een dia maken van de rio Tejo of Taag die we overstaken. Zeven km vertraagd verkeer: vele fruitboeren boden hun waar, vooral meloenen, aan. Even verder de grote markt van **Almeirim**. Parkeren waar je een plaatsje vindt, was de boodschap. We trokken verder op de N114, misten een prachtig picknickplaatsje in "**Reposa**" (what's in a name?) maar dat werd gecompenseerd door het witblauw ensemble van kerk en aanhorigheden op de heuvel van **Coruche** aan de rio Sorraia, een zijrivier van de Taag. De klok wees 13 uur toen we het aangeschafte fruit aan het fonteintje gewassen hadden en van het ruimschoots voorhanden sanitair - tot voldoening van de dames - gebruik hadden gemaakt. Toen de lijder de "hombres" opzocht trok ie een deur open waarachter een ineenschrompeld vrouwtje aardappelen zat te schillen. Gelukkig kende hij "Desculpe" (verontschuldig me) en het vrouwtje wees de andere kant op, daar was "het" voor de mannen. We bewonderden het panorama over stad en streek, daalden met de wagen af en in de blakende zon en verschroeiende hitte besloten we toch verder te rijden naar **Evora**, ons dagdoel. Maar na 45km zwoegen, dook het stadje **Montemor** voor ons op. Even tanken voor 4000\$, jammer warenhuis gesloten vandaag, 't is zondag. We reden voorbij het stedelijk zwembad, wat ons in gedachten erg verfriste en besloten de heuvel op te rijden naar het kasteel toe om er een picknickplaatsje te zoeken. Met panorama op de stad genoten we van een sober maal gezeten op betonnen rioolbuizen in een insektenrijke omgeving. Het kasteel beschouwden we als gezien en we vatten de laatste etappe aan naar ons overnachtingsdoel.

De heel oude stad **Evora** beleefde een bloeitijd als Romeinse kolonie en daarna als Moorse stad tussen 715 en 1165. Na de aftocht van de Moren was de stad vaak de residentie van de koningen. Vele kunstenaars en geleerden woonden en werkten graag in deze stad vol bezienswaardigheden. Evora is nu het landbouwcentrum van de streek Alentejo. Er is ook wat industrie: kurk, meubels, wol en huiden. De na de revolutie van 1974 beloofde landbouwhervorming werd echter nog steeds niet gerealiseerd, niettegenstaande de Alentejaanse landarbeiders daarom smeekten.

In 1986 plaatste de UNESCO Evora op de wereldmonumentenlijst en erkende daarmee de waarde en intellectuele betekenis van de stad en haar monumenten. In de tweedehandse boekhandel De Slegte vind je bij "Portugal" een heel goede gids van Evora van de hand van een landgenoot, een zekere Pauwels.

Bij het binnenrijden van de buitenwijken doemde het ene hotel na het andere op en men had er ons voor gewaarschuwd "Logies in Evora is moeilijk te vinden.". We draaiden op goed geluk twee rotondes mee richting centrum en kwamen terecht op een schaduwrijke ringlaan juist buiten de muren van de stad. Aan de ene kant nog een drietal parkeerplaatsen onder de platanen, aan de andere kant was er een vrije markt met vooral rietproducten.

We trokken het centrum binnen naar het Praça do Geraldo, het belangrijkste plein met in het midden de renaissancefontein met acht stralen (1570) die de acht straten symboliseren die op het plein uitmonden. Hier werden de ketters tijdens de inquisitie verbrand. We vonden er ook het infokantoor toerisme. Een dame op leeftijd stond ons in perfect Frans te woord. Ze legde ons een lijst van hotels en prijzen voor die wij druk bediscussieerden, vooraleer de ene na de andere op zoek ging naar het infotoilet. De lijder wilde best wat betalen in deze beroemde stad, maar ons uitstel van beslissing zorgde ervoor dat ze ons een soort hoeve voorstelde "...waar 2 Hollanders zaten". Had ze ons taaltje herkend of had ze door dat prijzige luxe niet aan ons besteed was, we zullen het nooit weten. In elk geval belde ze de verantwoordelijke van de Monte da Serralheira op. En ja, er was plaats vanaf 17.30 uur. Wij hadden dus nog even de tijd om een terrasje te doen en de Igreja de Sao Francisco (1475-1550) aan te doen.

Op het terras van cafe Arcada op het Praça do Geraldo waren nog enkele tafeltjes in de schaduw vrij. De dienstdoende ober haalde zijn zakcomputer boven en tikte in: 3 aguas com gas

(=360\$) en een halve liter witte wijn "Raves" (600\$). Maar gas werkt en de drie toeristes kregen schoon de kans om het heel grote café door te wandelen tot de achterin gelegen nutsvoorzieningen. Licht blozend vanwege de vele steelse blikken installeerden ze zich weer aan het wankel tafeltje (mesa) nr 112. Een korte wandeling bracht ons tot voor de St.-Franciscuskerk waarvan vooral de belendende Capela dos Ossos een must is.

Ter stichting van zijn medebroeders en de gelovigen had een franciscaan in de 17de eeuw de beenderen en schedels van meer dan 5000 mensen verzameld en er de hele kapel mee gedecoreerd. Boven de deur stond het smakelijke opschrift "Wij beenderen die hier liggen (hangen), wachten op de uwe." Onze sterfelijkheid kon niet beter uitgedrukt en aangevoeld worden. Entrada = 4 x 100\$ en voor een foto moest extra 50\$ neergeteld worden. Op diezelfde paroquia de S. Pedro bevond zich ook een aangenaam stadsmuurparkje waar we doorheen wandelden op zoek naar de Renault. Even het meegekregen plannetje bestuderen, wat verkeerd en dan snel juist gereden en we dokkerden tenslotte op een zandweg naar ons logies. Achter ons verkleinde het stadje Evora, maar het bleef in zicht en voor ons doemden de contouren van een blauwwitte hoeve met palmboom en cactuspartij op.

Op het erf kozen we voor de grote deur rechts met klokkenbel. Na een korte wijle stak een lange blonde Hollander zijn hoofd buiten. Français? Deutscher? Neen, wij zijn Vlamingen. Ah, Belgen, nou dan kan ik weer een mondje Nederlands praten. Kijk, ga maar naar stal, ik bedoel appartement 2, ik doe open aan de binnenkant. Een lange muur met een viertal openingen, daar moesten we zijn. Nummer 2 was duidelijk aangegeven naast de bordeauxrode staldeur met ijzerbeslag. Ja, hoi, komen jullie der maar in hoor. Dit is de keuken, daar de zitplaats en nog twee slaapkamers. Oh, ik moet effe de gasgeiser aansteken. En nota bene, het water is hier drinkbaar.

Maar jullie willen eerst wel het zwembad zien. Kom maar mee. Let op: de verandadeur nooit langs binnen sluiten, dan moet je mijlen

omgaan. We zakten onmiddellijk door het pas aangelegde grasperkje, zou dit natuurlijk gras zijn? Achter wat bomen door zagen we een complete paardenmanège. Het smalle paadje leidde door de vijgenbomen, vooral aan het Adamsblad te herkennen, naar een sanitair blokje. Aha, klonk het meisjeskoor!

En daar lag het waterparadijs. Zeker 15 op 5 meter en maar een beperkte stoeizone. Aan de ene kant stonden relaxstoelen en -fauteuils opgesteld, aan de andere kant begon het stoppelveld. Heel wat insecten dreven dood op het water, dus liefst zwemmen met het mondje dicht.

Eerst uitpakken en dan het koele water in. De lijder zou wat later komen, eerst foldertje inkijken en achtergronden vernemen: Monte da Serralheira, acht jaar geleden nog een ruïne werd gekocht door onze Nederlandse gastheer-landbouwer en minutieus gerestaureerd. Hij verbouwt verschillende gewassen, die zelfs uitgevoerd worden. En één van zijn vrienden, de Belg Dewulf, een familierelatie van de textielgoeroes Declerck (Anthonietje!) had meer zuidelijk zelfs een boerderij van 16000 hectaren. Alleen door schaalvergroting en wat nevenactiviteiten zoals "preços de apartamentos" kon men hier overleven. Zijn vrouw Lucia van der Feltz, op wiens naam de appartementenverhuur stond, was er even tussenuit? Die kregen we tijdens ons verblijf van één nacht niet te zien. Het dienstmeisje wel. Het vouwblad met prijzenbijlage was drietalig Portugees, Engels en Frans: "On a typical Portuguese farm situated 3km from the historical centre of Evora, you can swim, rent a horse or bicycle, and enjoy the beautiful countryside. Apartments for 2, 4 or 6 persons with private entrance, terrace, sitting-room with TV, kitchenette, one or two bedrooms with private bathrooms. Private car-park and swimming-pool."

In het hoogseizoen betaal je voor type 2 (4pers.) 12500\$ of 2500BEF per nacht zonder ontbijt, wat neerkomt op 625BEFpp, voorwaar een gunstprijs voor een koele, heel grote ruimte met alle comfort én zelfs drinkbaar water! Het ontbijt was uitgebreid en je betaalde voor dit pequeno almoço 750\$ of 200 BEF pp.. Wij

maakten op die manier de volgende dag kortstondig kennis met het halfdove dienstmeisje. Ze had ons een Hollands ontbijt opgediend en de chieft himself kwam zich daarvoor verontschuldigen: ik had haar nochtans instructies gegeven voor een Belgisch uitgebreid ontbijt. Jullie lusten toch wel een home made eitje.....

En passant vertelde ie toen ook dat drie jaar geleden een Oostendenaar, een zekere Van de Burrie hier logeerde en of we hem kenden. Neen, die naam klinkt zelfs Hollands, proestten we uit. Nou, die deed zich voor als arts die een lading medicamenten uit Zaïre verwachtte in Portugal en in afwachting hier en daar wat rondhing. "Na een week is ie er zonder betalen en met mijn vrouws splinternieuwe fiets vandoorgegaan. Hij liet enkel wat oude kleren achter om zijn aftocht te dekken." Wij hadden wel gehoord van een Belg die bekend stond als oplichter en internationaal geseind werd, maar Van de Burrie, neen dat zei ons (gelukkig) niets. Er zijn ook nog andere Oostendenaren, probeerden wij excuserend. "Bovendien staat die engerd nog op een folderfoto aan het zwembad", besloot onze Henk.

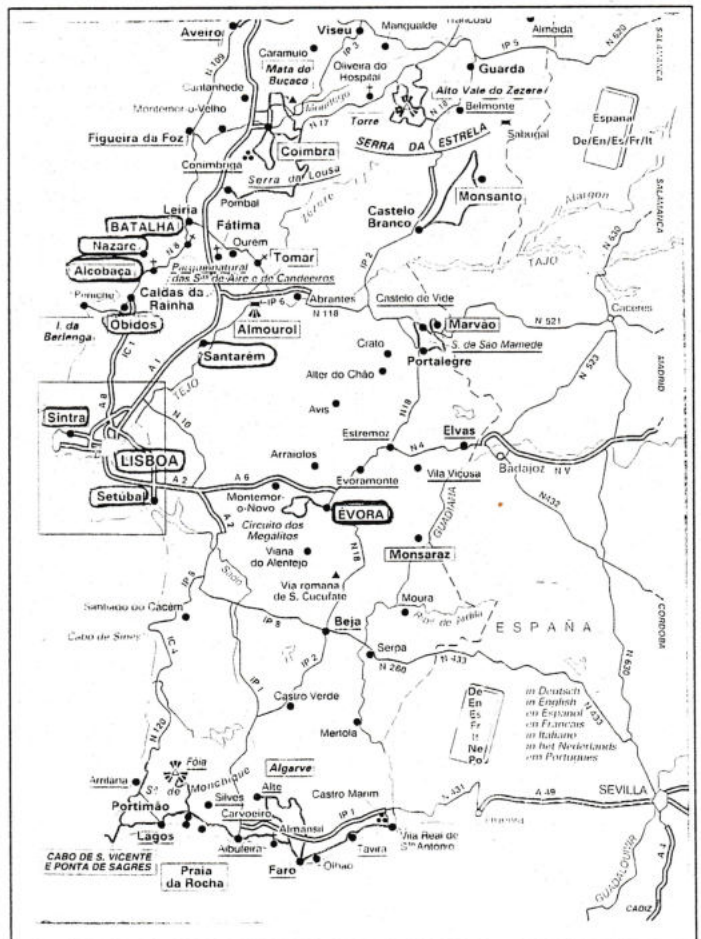
We genoten allemaal van de resem duikpartijen in het azuurblauwe water en lieten ons dan door Lora drogen op het plastic meubilair. Lang waren we niet alleen: een Portugees koppel met twee kleine meisjes stal de show. Daarna kwam een heel jong koppeltje discreet vrijen in en rond het water en twee wat oudere en dus aangezette dames deden ook hun ding, nl. één keer in het water en dan liggen kletsen. Een oudere voyeur met twee wolfshonden nestelde zich in de schaduw onder de vijgenbomen. Een gezellig tafereeltje maar zonder onderlinge communicatie tot onze gastheer zijn talenknobbel kwam demonstreren: Portugese volzinnen gericht naar alle anderen en wat Nederlands tot ons.

We moesten wel in Evora dineren, want we hadden geen bevoorrading mee om klaar te maken. Voor we het wisten draaide de Mégane de stadsmuren binnen en door nauwelijks berijdbare straatjes met juist de breedte van de wagen baande ie zijn weg naar het centrum, waar het al even hopeloos parkeren was. Gelukkig loodste het verkeersparcours de net gearriveerden weer vlug buiten en we lieten onze blauwe metalen achter buiten de stadsmu-

ren. Op naar 't centrum, dat we vlug bereikten. Hier 's proberen, ziet er te toeristisch uit. Daar een steegje, volgen maar. We kwamen uit op een lommerrijk terras met plastic tafel en stoeltjes en heel jonge bediening. De kaart was eerder beperkt maar we waagden het er toch op. We hadden wel de indruk dat de ober ons met opzet niet goed verstond maar dat werd ruimschoots gecompenseerd door een freule die wat Frans kende. Voor het eerst hadden de dames ook een slechte toiletervaring: in het donker op de tast en geurvreters waren blijkbaar onbekend.

Om halfnegen kwamen verschillende groepjes en koppeltjes zich installeren, maar prompt werden ze erop gewezen: "We sluiten". Hoe is dat mogelijk in het toeristisch seizoen en met zo'n ligging? We konden er kop noch staart aan krijgen. De een genoot al meer dan de andere van zijn maaltijd, maar we hadden het toch allen overleefd. Ook in het duister vonden we nogal gemakkelijk de weg terug naar onze bivakplaats. Een aangename en verkwikkende rust daalde over de hoeve en ons neer....

(wordt vervolgd)

Honderd jaar geleden

Lucien Valcke

De uitbreiding van de Oostendse haven: eerstesteeenlegging door Koning Leopold II

Alle Oostendenaars hebben vandaag al wel gelezen, gehoord en gezien, dat er in onze haven veranderingen en aanpassingen gebeuren.

Ook weten ze dat er na jaren van gepalaver - het is nog niet gedaan - nog grote uitbreidingswerken gepland zijn. Degenen die rond de palavertafel zitten moeten echter niet wanhopen, want toen op 19 juni 1898, Koning Leopold II de eerste steen legde voor de meest ingrijpende verandering en uitbreiding van de haven, die Oostende gekend heeft, na het graven van de drie handelsdokken in 1774 en 1783, is dat voorafgegaan door 26 jaar touwtrekkerij! (1)

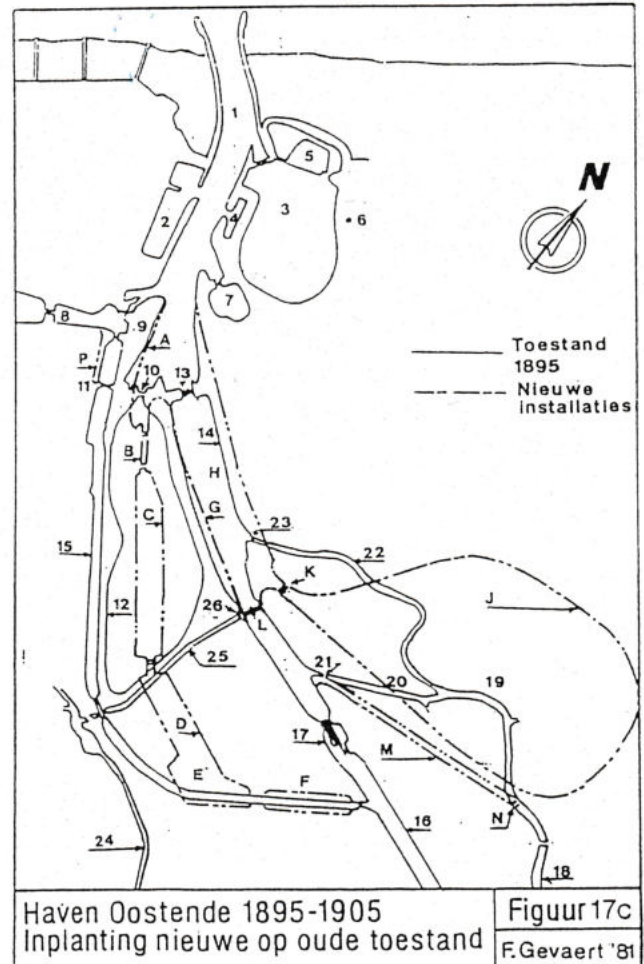
Het heeft inderdaad geduurd van 1872 tot 1898, vooraleer er officieel gestart werd met de werken, die de Oostendse haven zouden omvormen tot hoe wij haar vandaag ongeveer nog kennen.

Enerzijds de pakketbotenkaai, het vloddok, het houtdok, het zwaaidok, de doksluis aansluitend op het kanaal Oostende-Brugge en anderzijds, de voorhaven, met de diepwaterkaai, aansluitend voorbij de voorhavenbrug op de sassen van Slijkens. (2)

Het sluitstuk, het koninginnestuk van deze uitbreidingswerken, bestond uit de de Smet de Naeyerbruggen en de Demeysluis met haar twee bruggen.

Deze kunstwerken lieten toe dat de scheepvaart toegang had tot de dokken en dat tezelfdertijd het verkeer vlot in en uit Oostende kon, over het verbindingskanaal, over de spoorweg en langs de sluis.

Het is opmerkelijk dat in die tijd alle gebeurtenissen aangegrepen werden om grootse feesten te organiseren, waarbij de gegoede burgers en de hogere standen maar al te graag "paradeerden" voor de gewone bevolking, die massaal kwam kijken naar die onbereikbare praal en pracht.

oud

1. Havengeul.
2. Tijdok.
3. Leopold springsas.
4. Kuisbank.
5. Halve maan.
6. Vuurtoren.
7. Zeewezendok.
8. Handelsdokken.
9. Pakketbotenkaai.
10. Franse sluis.
11. Brugse poort.
12. Franse springkom.
13. Militaire sluis.
14. Achterhaven.
15. Verbindingskanaal.
16. Kanaal Oostende-Brugge.
17. Sassen van Slijkens.
18. Noordede.
19. Noordede.
20. Vingerling.
21. Vingerlingsluis.
22. Noordede.
23. Noordedesluis.
24. Gouwelozeekreek.
25. Kamerlinckvaart.
26. Kamerlincksluis.

nieuw

- A. Nieuwe pakketbotenkaai
- B. Nieuwe sluis stadsdokker
- C. Vloddok.
- D. Houtdok.
- E. Zwaaidok.
- F. Doksluis.
- G. Diepwaterkaai.
- H. Voorhaven.
- J. Spuikom.
- K. Springsas.
- L. Voorhavenbrug.
- M. Nieuwe verbinding Noordede met de geul.
- N. Nieuw afwateringssas voor de Noordede.

In de lokale pers werd uitvoerig bericht over de plechtigheid van de eerstesteenleging en de omkaderende feestelijkheden. (3)

Het programma voorzag:

- op zaterdag 18 juni, concerten op het Wapenplein en in het Kursaal en om 20.00 uur het luiden van alle klokken in de stad en van de beiaard.

- op zondag 19 juni, een optocht naar de haven, gevolgd door de eerstesteenlegging. Daarna een lunch en opnieuw concerten, gevolgd door een groot banket in het Kursaal.

Reeds vanaf de zaterdag heerste er onder de bevolking een algemeen gevoel van opwinding en vrolijkheid, o.a. door de bevlagging en versiering van vele gevels en straten in de stad en ook door de aankomst van speciale treinen.

De havenuitbreidingswerken waren inderdaad niet alleen voor Oostende van belang maar ook voor de economie van een groot gedeelte van

het binnenland, en niet te vergeten: de koning kwam persoonlijk die eerste steen leggen.

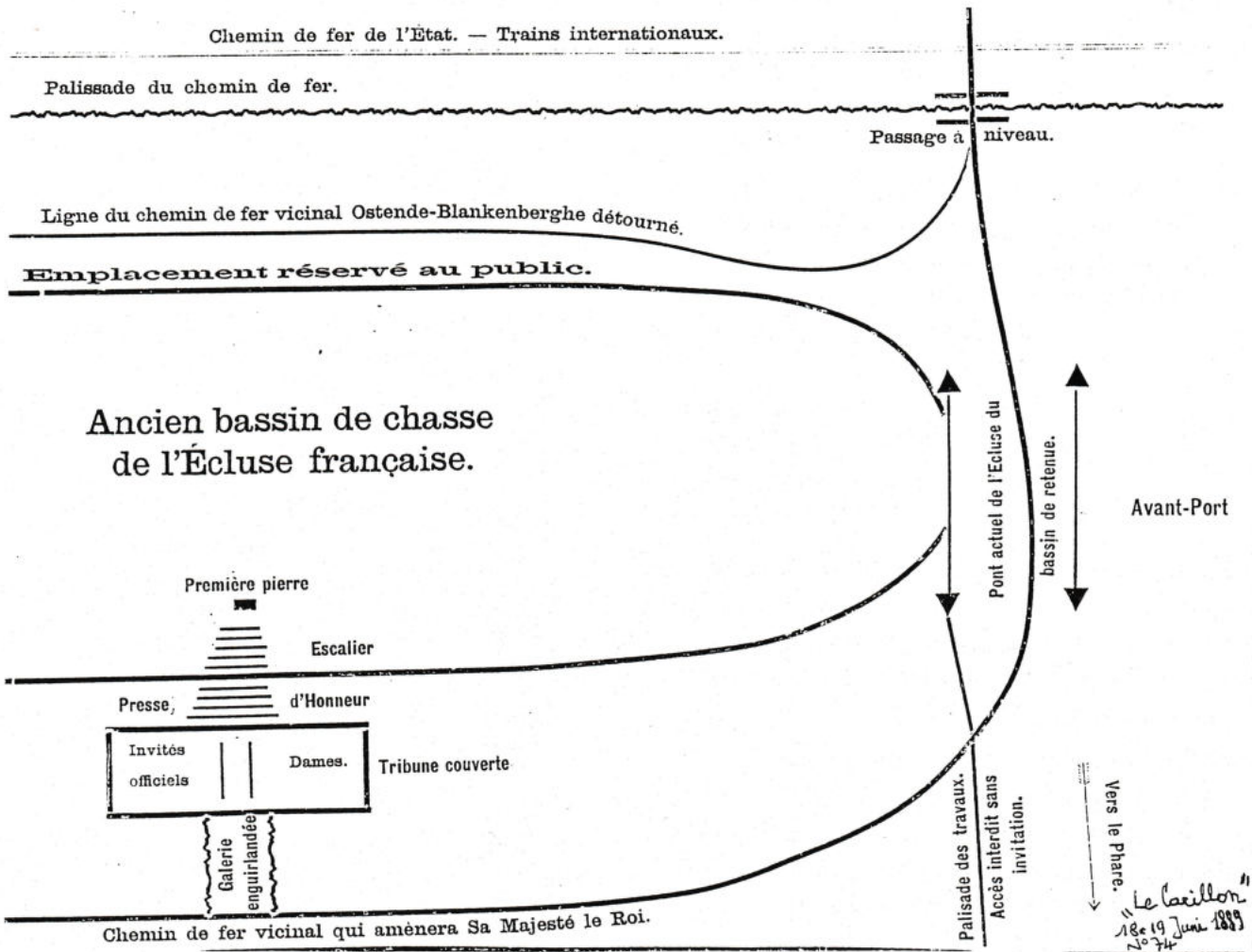
Die zondag om 8 uur weerklonk reeds een eerste kanonschot.

In de Van Iseghemlaan werd een stoet gevormd met een 80-tal verenigingen, die naar de "Bruggestraat" trok voor een haagvorming.

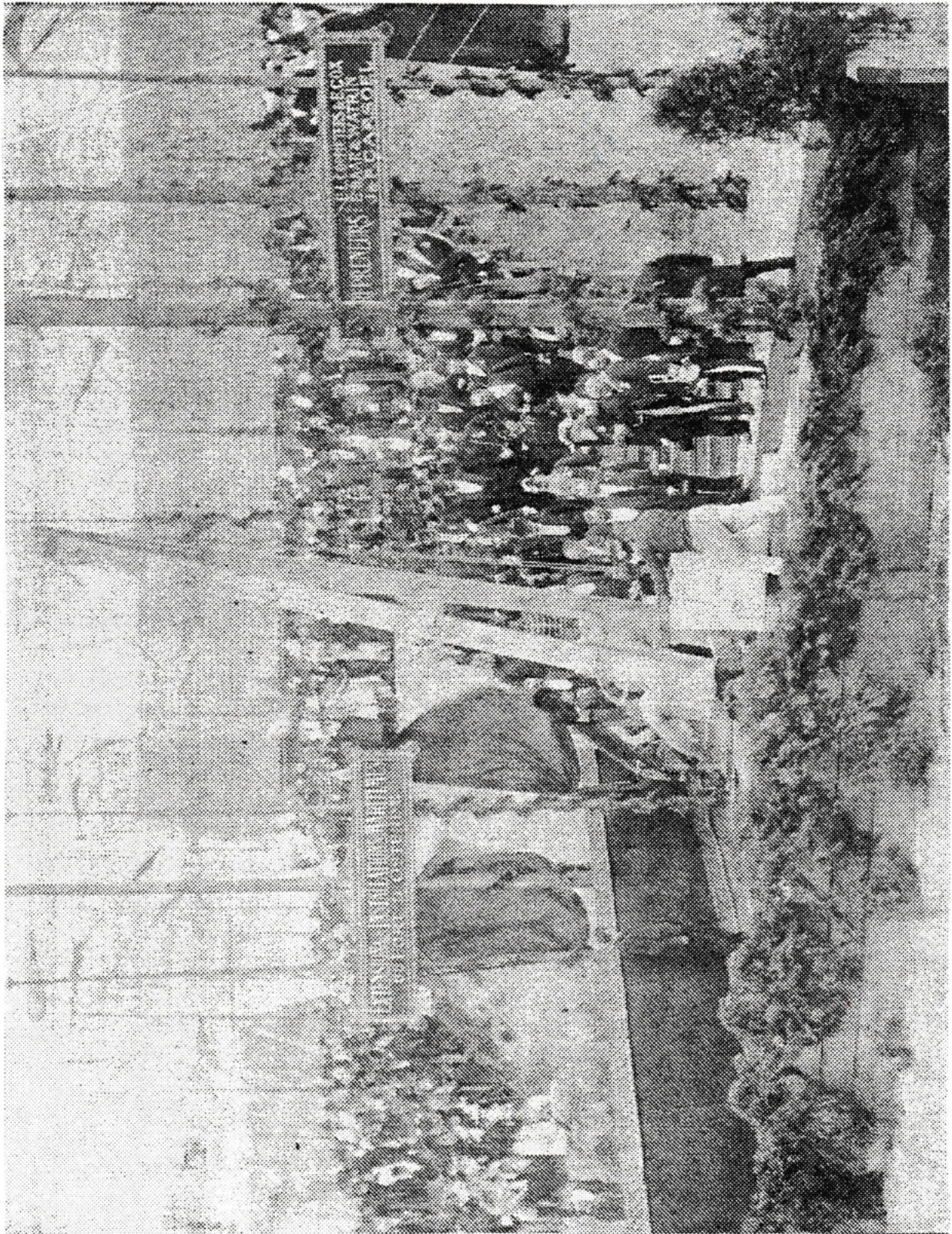
Om 11.00 uur stipt, stapte de koning uit zijn persoonlijk spoorrijtuig in het station en werd er een reeks van 51 kanonschoten afgevuurd door de artilleriebatterij van de burgerwacht.

De koning werd in het station begroet door burgemeester Pieters en gouverneur baron de Ruzette. (4)

Op de plechtigheid zelf waren een groot aantal hooggeplaatsten aanwezig. Alleen zij die een persoonlijke uitnodiging konden voorleggen waren toegelaten aan de kant waar de eerste steenlegging zou gebeuren. "Het publiek" mocht kijken vanaf de overkant van de toenmalige "Franse spuikom". (5)

Na de eerstesteenlegging keerde Leopold II onmiddellijk terug naar het station en hij verliet Oostende om 12.15 uur.

Dat was het startsein voor de lunch in de grote hangar langs de Franse spuikom, natuurlijk alleen voor genodigden, die er echter een echte vreetpartij van maakten, als we de lokale pers mogen geloven.

's Avonds werd er in het Kursaal een banket gehouden dat zeker niet voor de "Kleine honger" bedoeld was:

<i>Hors d'œuvre</i>	
<i>Croustades Léopold</i>	
<i>Puits d'amour</i>	Chablis
<i>Potage</i>	
<i>Pot Henri IV</i>	
<i>Crème Reine Marie-Henriette</i>	Sherry
<i>Poisson</i>	
<i>Suprême de turbot Kursaal</i>	
<i>Pommes nouvelles</i>	Liefbraumilch
<i>Relevée</i>	
<i>Selle de Béhaque à l'Agnes Sorel</i>	St Julien
<i>Entrée</i>	
<i>Riz de veau à la Prince Albert</i>	Château Larose
<i>Légumes</i>	
<i>Petits pois au velours</i>	Volnay
<i>Sorbets à la Mozart</i>	
<i>Rôts</i>	
<i>Poularde Bruxelloise à la Broche</i>	Pommery et Greno
<i>Salade mariée</i>	
<i>Echouage de crustacés à l'Ostendaise</i>	Louis Roederer
<i>Entremets</i>	
<i>Bombe nationale serpentine</i>	
<i>Friandises</i>	
<i>Corbeille de fruits</i>	Oporto Blanc (6)

In zijn toespraak tijdens de plechtigheid van de eerstesteenlegging, dankte burgemeester Pieters de bijzonderste personen die de havenuitbreiding hadden gesteund en mogelijk gemaakt.

In de eerste plaats was dat natuurlijk Koning Leopold II en na enkele belangrijke politici zoals: de minister van Financiën Paul de Smet de Naeyer, de minister van Openbare Werken De Bruyn, de voorzitter van de handelsvereniging Van Imschoot, had hij speciale aandacht voor ingenieur Pierre Demey, die de eigenlijke plannenmaker was van de uit te voeren werken.

Ir. P. Demey genoot reeds bekendheid om zijn gedurfde projecten, want het was ook hij die het aangedurfd had om de toegang tot de havengeul te vergemakkelijken door de

Stroombank vóór de haveningang op twee plaatsen te laten doorsteken. (8)

De uitbreidingswerken werden toegewezen aan drie verenigde firma's: Coppieters en Cox uit Gent, Baar et Watrin uit Luik en J. & P. Carsoel uit Brussel, voor een bedrag van 14.830.000 Fr. Daarvan moest de Stad Oostende 6.500.000 Fr ophoesten, waarvoor een speciale lening werd uitgeschreven. (9)

Tot slot wil ik nog even de aandacht vestigen op het feit dat het bekijken van de situatieschets in Le Carillon gepubliceerd, doet besluiten dat die fameuze eerstesteenlegging niet gebeurd is daar waar we hem nu nog terugvinden, nl. in de glooiing gemetseld van de Demeysluis aan de kant van het Vindictivemonument, maar wel aan de overkant.

Ten tweede lijkt die steen op de foto van de eerstesteenlegging ook veel groter dan de huidige.

Deze twee vaststellingen doen vermoeden dat de steen op zeker ogenblik niet alleen verplaatst is maar ook door een andere steen vervangen werd.

Navraag bleef tot nu toe onbeantwoord.

Wie weet er wat met de eerste steen van Koning Leopold II gebeurd is?

Bronnen:

- (1) "Les nouvelles Installations Maritimes d'Ostende 1872-1898" door E. De Cuyper.
- (2) Tijdschrift "De Plate" p. 90/20 "Anderhalve Eeuw Spoor en Stations te Oostende" door F. Gevaert.
- (3) Le Carillon N° 74, 18 & 19 juni 1898
- (4) L'Echo d'Ostende N° 74, 21 juni 1898
- (5) Idem 3
- (6) L'Echo d'Ostende N° 2, 4 jan 1898
- (7) L'Echo d'Ostende N° 4, 9 jan 1898
- (8) Idem 1
- (9) Idem (4)

KIEKJES, KOETJES & KALFJES

Een bezoek aan Verdun en omgeving

Luc Dupon

Verdun is wereldberoemd geworden door de langdurige belegering en gebeurtenissen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Jaarlijks worden deze stad en haar omgeving door 500.000 toeristen bezocht. In 1987 werd de stad door de UNO erkend als "Wereldstad van de Vrede". De Duitse bondskanselier Kohl ontmoette er in 1984 de toenmalige Franse president Mitterand. Dit ter gelegenheid van de herdenking van het begin van de Eerste Wereldoorlog (toen 70 jaar geleden).

Een bezoek aan Verdun loont altijd de moeite. Zeker als men gepassioneerd is door de oorlogsgeschiedenis. Midden augustus vertrokken we onder een stralende zon voor een meerdaags bezoek. Via het autowegennet bereikten we Namen, volgden de richting Aarlen, en sloegen verder af richting Bouillon. Moeiteloos passeerden we de Franse grens en volgden verder de richting Sedan en Verdun. Ter hoogte van Stenay volgden we de bedding van de Maas. Vanaf dat ogenblik reden we onbewust langs de voormalige slagvelden. Dit is al spoedig merkbaar door de verschillende monumenten en oorlogskerkhoven. Zoals te Montfaucon waar hoog bovenop een reuzenkolom van 58 meter lengte een vrijheidsbeeld prijkt. Dit monument herdenkt de 10.000 Amerikaanse gesneuvelden. De Amerikanen werden vanaf april 1917 ingezet om de streek te ontzetten. Ook het Duitse soldatenkerkhof te Consenvoye (11.146 gesneuvelden) maakte grote indruk. Verdun betekende voor de Fransen in W.O.I, wat Stalingrad was voor de Russen in W.O.II.

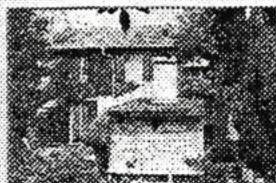
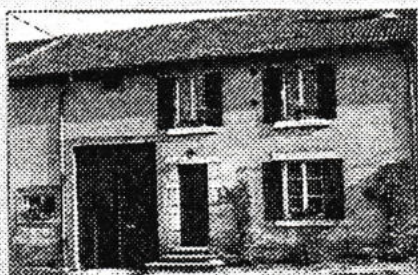
Verdun ligt in het noordoosten van Frankrijk. Strategisch gelegen aan de rechteroever van de Maas, op een helling, omgeven door een bosrijk gebied. Historisch gezien was Verdun al véél vroeger bekend. Ter herinnering enkele belangrijke data:

* 843: de verdeling van het Rijk van Karel de Grote, door de Vrede van Verdun. Zes eeuwen lang zou Verdun tot het Duitse rijksgedebied behoren.

* 1694: de Vrede van Münster: Verdun behoorde vanaf dat ogenblik definitief bij Frankrijk.

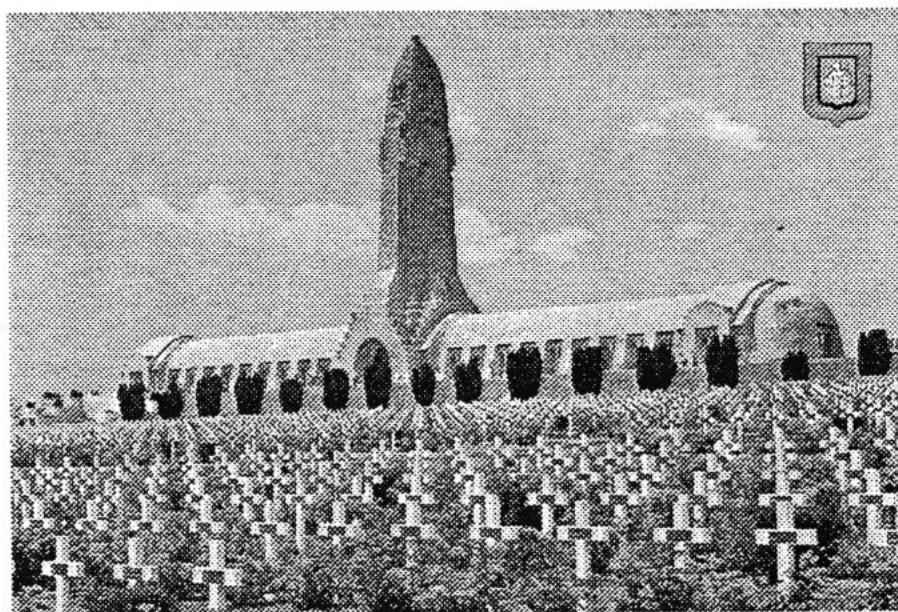
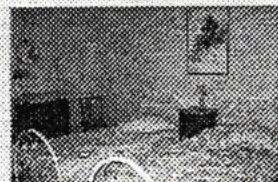
Maar laten we bij de zaak blijven en terugblikken naar de gebeurtenissen tijdens W.O.I. Even een overzicht van de oorlogsgebeurtenissen. Na de mislukking van het plan von Schlieffen ontstond er een loopgravenoorlog (september 1915). Verdun was een vooruitgeschoven positie van het Franse leger. De Duitsers kozen Verdun uit omdat men dacht dat de verovering ervan een demoraliserend effect op de Franse troepen zou hebben. Dan lag immers de weg naar Parijs open. Aanvankelijk geloofden de Fransen niet in een belegering. Pas nadat de kerktorens uit de omliggende dorpen vernietigd werden en de Duitse krijgsgevangenen hun verhalen vertelden, begon de versterking van Verdun. In de stad zelf was er een kilometerlang gangenstelsel in de rotsen uitgehouwen. Verdun was omgeven door een fortengordel, gebouwd tussen 1888 en 1893. De codenaam voor de aanval op Verdun was "Gericht" (betekende: rechtbank, executieplaats). De Duitsers brachten 1225 kanonnen en 152 zware mortieren in stelling. Uiteindelijk kwam de ultieme aanval op 21 februari 1916. De Fransen boden heftig weerstand in de bosrijke omgeving. De Duitsers verwoesten 8 dorpen (aangeduid met "Village Détruit"). De gevechten bereikten een hoogtepunt op 23 juni 1916. De bevoorrading van de stad gebeurde uitsluitend via de weg Bar-lez-Duc naar Verdun (75 km). Deze aanvoerroute werd dag en nacht gebruikt om materieel en manschappen aan te voeren. In het totaal werd 75% van het Franse leger ingezet via een beurtrol. Het Duitse offensief werd tot staan gebracht vlak voor Verdun. Op 6 april 1917 kwamen de Amerikanen ter hulp. Deze troepen ontzetten de omgeving ten noordwesten van de stad tot Sedan. Het Franse tegenoffensief startte op 19 oktober 1916. Geleidelijk heroverden de Fransen het verloren terrein. Pas op 18 december werd Verdun definitief ontzet. De stad was zéér zwaar beschadigd. In het totaal waren er 700.000 gesneuvelden (362.000 Fransen en 336.831 Duitsers). Totdaar de oorlogsgeschiedenis.

In Verdun aangekomen begaven we ons naar het toerismebureau. Daar kan men zich een

RONVAUX MEUSE

LE LOGIS DES COTES

A

VERDUN 14/18

Pass Musées et Monuments

- Citadelle Souterraine
- Fort de Vaux
- Mémorial de Verdun
- Ossuaire de Douaumont
- Fort de Douaumont

Office de Tourisme de Verdun
03.29.86.14.10

pasje aanschaffen voor de prijs van 87 FF. Met dit pasje kan men 5 oorlogssites bezoeken: de forten van Vaux en Douaumont, de citadel in Verdun, het memoriaal te Fleury en het knekelhuis van Douaumont. We bezochten direct het memoriaal te Fleury. Het is een indrukwekkend museum. De bezoeker krijgt er een overzicht van de verschillende fasen van de veldslag. In het midden is er op schitterende wijze een stuk slagveld gereconstrueerd. Het museum werd geopend in 1967. Precies op de plaats waar het vroegere spoorwegstation gebouwd was. De omgeving is perfect onderhouden. Het gras is zo kort mogelijk gemaaid, dit om de vele bommentrechters te laten zien. Er is voldoende parkeermogelijkheid en de wegen zijn in orde. Op de plaatsen van de verdwenen dorpen is de herinnering nog levendig gehouden. In elk van deze dorpen is een kapelletje opgericht. Op deze plaatsen herdenkt de familie van de voormalige bewoners, jaarlijks de oorlogsgruwel op 11 november. In de omgeving zijn er negen uitgestippelde en bewegwijzerde wandelingen. We zochten het voormalige dorp Fleury-les-Douaumont. Midden het resterende puin staat een herdenkingskapelletje met een beeld van de beschermheilige: O.L.V. van Fleury. Het is een plaats van bezinning. Vervolgens bezochten we het oorlogsmonument van Douaumont. De klokkentoren heeft de vorm van een granaat en is 46 meter hoog. De totale lengte van dit monument bedraagt 137 meter. Men kan ook de klokkentoren beklimmen. Vooral bij helder weer loont het de moeite. Men bekijkt een prachtig panorama. Iedere dag wordt er een mis opgedragen in de kapel. Ieder halfuur toont men een film over de oorlogsgebeurtenissen (duur 20'). Buiten, aan de achterzijde kan men in de grafruimten kijken. Daar liggen de resten van duizenden soldaten opgeborgen. Een akelige, droevige vaststelling. Het Franse kerkhof naast het krekelhuis bevat 15.000 geïdentificeerde graven. Elk graf kreeg een wit kruis en is versierd met rode rozen.

Tegen de avond bezochten we het stadscentrum van Verdun. Via de stadspoort "Porte Chaussée" (1380) reden we over de Maas. Deze stadspoort is een onderdeel van de geduchte stadswallen. De bovenstad wordt gedomineerd door de kathedraal "Notre Dame", gekenmerkt door twee platte torens. Ernaast is het bisschoppelijk paleis en op vele plaatsen zijn er indrukwekkende monumenten. Zoals aan het toerismebureau, met de beeldengroep "Monument aux Morts". Langsheen de Maas is

het heerlijk flaneren. Hier nodigen bebloemde terrasjes uit voor een heerlijk avondmaal. We overnachtten echter in een rustig landelijk dorp, te Ronvaux op 8 km van Verdun. Gelukkig bestaat er een aangename mogelijkheid, zoals "Chambres d'Hôtes". In de rue de Basse werden we verwacht bij de gastvrije familie Würtz. Het interieur is bijzonder pittoresk en zéér verzorgd. We hadden er een praatje met de plaatselijke bevolking. De gastheer toonde op originele prentkaarten hoe de loopgrachten het dorp doorkruisten. De stilte van dit kleine dorp trof ons (amper 150 inwoners en slechts twee straten). De stilte wordt er regelmatig onderbroken door het getik van de kerkklok. 's Anderendaags werd ons een uitgebreid ontbijt voorgeschoteld. Na een vriendelijk afscheid bezochten we de ondergrondse citadel in Verdun. Na 45 minuten werd ons geduld in de wachtende rij beloond. Via een gestuurd wagentje ervoeren wij hoe dit gangenstel er uitziet. Op aanvraag gebeurt de begeleiding in keurig Nederlands. Af en toe werden we verrast door passende videobeelden en scènes. In totaal toont men 15 scènes via de modernste technologieën. De situatie wordt zo origineel mogelijk weergegeven. Men ziet o.a. het verblijf van de commandanten, de slaapruiden, de bakkerij, de toilet- en wasplaatsen, kortom een ondergrondse kazerne. In de namiddag bezochten we de forten van Douaumont en Vaux. Het fort van Douaumont is het grootste en ook het indrukwekkendste. De totale oppervlakte bedraagt 3 ha, de lengte 400 meter en het bevat twee ondergrondse verdiepingen. Het is gebouwd in 1885 en de afwerking heeft 27 jaar geduurd. Dit fort bood onderdak aan 800 militairen. In volle strijd waren er 3000 soldaten aanwezig. Het is viermaal zo groot als het fort van Vaux. Naast de geschutskoepels bezoekt men onder meer de slaap- en leefruimten, een desinfectieruimte en er zijn ook twee inwendige begraafplaatsen. Dit alles laat een diepe indruk na. Deze omgeving kan men niet vergeten. Het glooiende landschap wuifde ons uit, terwijl we in diepe gedachten over zin en vooral onzin van oorlogen, naar huis wieden.

Bron:

Een bezoek aan Verdun: breuklijn der beschaving" door Richard Heyster

*Office de Tourisme
Place de la Nation
55106 Verdun*

20ste F.T.G. Congres

*(Federatie van
Toeristische Gidsengroeperingen)*
LEUVEN

Zaterdag 24 oktober 1998

14.30 tot 15.30 u

Onthaal van de deelnemers in het Wagehuys van het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63. Koffie met versnapering.

15.00 tot 17.30 u

Werkvergadering F.T.G. voor de statutaire afgevaardigden en alle belangstellenden in lokaal A.06 van het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63. De F.T.G. bepaalt thema en spreker (wordt later meegedeeld).

15.30 tot 17.30 u

Voor de niet-deelnemers aan de F.T.G.-werkvergadering: rondleidingen. Keuze uit drie circuits.

- Bezoek aan de tentoonstelling over Dirk Bouts
- Gotiek door de eeuwen heen
- De universiteit

Vertrek aan het Wagehuys.

17.30 tot 18.30 u

Ontvangst van de deelnemers aan de werkvergadering in het gidsenhuis Den Horen met aangeboden drankje.

De deelnemers aan het rondleidingsprogramma zullen tijdens de wandeling in Den Horen worden ontvangen, zodat de namiddagactiviteiten een einde nemen omstreeks 16.30 uur.

18.30 tot 23.00 u

Aperitief en avondmaal in de Faculty Club, Groot Begijnhof.

Zondag 25 oktober 1998

9.00 tot 10.00 u

Onthaal van de deelnemers in de Foyer van de Stadsschouwburg. Bondgenotenlaan 21. Koffie & versnapering.

10.00 tot 11.30 u

Academische zitting in de Stadsschouwburg

* Welkomstwoord door de voorzitter van de K.L.G.B.

* Toespraak door de voorzitter van de F.T.G.

* Toespraak door een vertegenwoordiger van Toerisme Vlaanderen

* Huldiging van de 10 jubilerende kringen

* Uitreiking van 40 gouden eretekens

* Korte toelichting over de schouwburg door

een gids van de Koninklijke L.G.B.

* Toespraak door een vertegenwoordiger van het Stadsbestuur

11.30 tot 12.30 u

Receptie aangeboden door de Stad Leuven in de Foyer van de Stadsschouwburg

13.00 tot 15.00 u

Middagmaal in de Salons Georges, Hogeschoolplein.

15.00 tot 17.00 u

Rondleidingen. Keuze uit:

- Leuven rijk aan alle bouwstijlen
- De Universiteit

17.00 tot 18.00 u

Afscheidsdrink in de Abdij Sint-Geertrui met uitreiking van een documentatiemap en herinneringsgeschenk.

Het bestuur van de koninklijke Leuvense Gidsenbond hoopt U talrijk te begroeten in dit feestjaar, waarin U Leuven op zijn best kan zien.

Het bestuur van de Koninklijke Leuvense Gidsenbond.

Voorzitter: Hilde Van Nieuwerburgh

016/40 76 60

30 jaar Federatie van Toeristische Gidsen

Enkele maanden geleden vierde de Federatie van Toeristische Gidsengroeperingen (FTG), gebruiker-lid van de VCM, haar dertigste verjaardag. De Belgische vereniging, die in 1967 werd opgericht als een "Nationale Federatie", werd in 1987 ontbonden en vervangen door twee autonome organisaties, een Waalse en een Vlaamse. De Vlaamse federatie omvat nu, in 1997, gidsengroeperingen uit 39 verschillende steden en gemeenten. Zij behartigt de gemeenschappelijke belangen van de leden en organiseert daartoe ervaringsuitwisselingen op gidsendagen en congressen. Verder is de federatie het officieel overlegplatform met Toerisme Vlaanderen, in verband met het statuut van de toeristische gids, de inhoud van de opleidingen, de bijscholingen, het toeristische aanbod enz.

Zij publiceert ook een driemaandelijks tijdschrift.

Het dertigjarig bestaan werd gevierd in het Cultureel Centrum Ter Vesten in Beveren-Waas.

Naar aanleiding van dit feestelijk gebeuren hadden wij een kort gesprek met voorzitter Lucie Maebe. Wij vroegen haar in de eerste plaats waarom de FTG zich - als een van de eersten - had aangesloten bij de VCM. Het antwoord is duidelijk en zelfverzekerd: verenigingen-eigenaars of beheerders van monumenten, komen automatisch met toeristen in contact en hebben dus bekwame (lees: gediplomeerde) gidsen nodig. En die kunnen zij vinden via de FTG. Voor de FTG-voorzitter is de VCM in de eerste plaats het forum waar men andere verenigingen leert kennen. De volgende stap is samenwerking.

Ondervinden de gidsen dan geen spanningen tussen de Monumentenzorg en het Toerisme? Lucie Maebe - onvoorwaardelijk optimiste - is van oordeel dat er weinig of geen spanningen zijn. En mochten die er toch optreden, dan ligt dat zeker niet aan de goed opgeleide gidsen. Een gids moet zijn stad of gemeente "promoten" bij de toerist, hij zal ze dus zo positief mogelijk voorstellen, en hij zal dat zeker doen voor haar monumenten. Hij zal er ook voor zorgen dat hij zijn toehoorders de juiste "dosering" informatie toedient, zodat ze geen afkeer krijgen van monumenten.

Als we het massatoerisme ter sprake brengen, heeft zij echter wel kritiek, bijvoorbeeld op de stad Leuven, haar thuisbasis. Massa-evenementen zoals Belevensissen en Marktrock brengen weliswaar veel volk op de been, maar de toerist en zeker de cultuurtoerist, wordt hierbij naar het verdomhoekje verdrongen, en de Marktrockbezoeker zelf is niet te bewegen om aan cultuurtoerisme te doen. En dit is volgens Lucie Maebe zeker niet aan het aanbod te wijten. Leuven biedt een reeks zeer boeiende cultuurwandelingen, onder leiding van uitstekend geschoolde gidsen. De "woensdagavondwandelingen" tijdens de toeristische stille periodes, kennen trouwens een onverwacht groot succes, ook bij de plaatselijke bevolking.

DOMEIN RAVERSIJDE

Het Provinciaal Domein Raversijde werd opgestart in 1988 en wordt tot op heden nog steeds uitgebouwd. Met een oppervlakte van bijna 50 hectaren wil dit domein een alle weer-accommodatie bieden voor de kustbezoeker, waarbij vooral de klemtoon op recreatie en cultureel toerisme ligt.

MEMORIAAL PRINS KAREL

Het Memoriaal wil de herinnering levendig houden aan Prins Karel (1903-1983), Graaf van Vlaanderen, Regent van België (1944-1950), op de plaats waar hij vanaf 1950 verbleven heeft.

De Vlaamse Zaal brengt een biografisch overzicht van het leven van Prins Karel. Het "Paviljoen van de Prins" werd met de medewerking van de Civiele Lijst van de Koning heringericht.

De "Bovenzaal" en de "Villa Goffinet" zijn bestemd voor tijdelijke tentoonstellingen.

Toegangsprijs:

Volwassenen: 100 frank.

Kinderen tot 16 jaar in familieverband: gratis.

Groepen (min. 20 pers.), scholen, pashouders, gebruikers van gemeenschappelijk vervoer (al dan niet openbaar): 80 frank.

Het bezoek gebeurt vrij, zonder gidsenbegeleiding.

OPENLUCHTMUSEUM

ATLANTIKWALL

In het duinengebied van het voormalig Domein Prins Karel bevindt zich een unieke historische site van de moderne vestingbouw: zestig constructies uit de twee wereldoorlogen, verbonden door twee kilometer open of onderaardse gangen. Vele constructies werden in hun oorspronkelijke staat hersteld en met authentieke voorwerpen heringericht.

Er zijn twee verschillende wandelcircuits: "Batterij Aachen" met elementen uit zowel WO I als WO II en "Batterij Saltzwedel-neu" met uitsluitend elementen uit WO II.

Toegangsprijs voor één circuit (gids inbegrepen)

Volwassenen: 200 frank.

Kinderen tot 6 jaar in familieverband: gratis.

Scholen en kinderen tussen 6 en 16 jaar: 100 frank.

Reductieprijs voor groepen (min. 20 pers), pashouders en gebruikers van gemeenschappelijk vervoer (al dan niet openbaar): 160 frank.

Toegangsprijs voor beide circuits op dezelfde dag:

Volwassenen: 300 frank.

Kinderen tot 6 jaar in familieverband: gratis.

Scholen en kinderen tussen 6 en 16 jaar: 150 frank.

Reductieprijs voor groepen (min. 20 pers), pashouders en gebruikers van gemeenschappelijk vervoer (al dan niet openbaar): 250 frank.

Combinatieticket voor het memoriaal + 1 circuit van de Atlantikwall

Volwassenen: 250 frank.

Kinderen tot 6 jaar in familieverband gratis.

Kinderen tussen 6 en 16 jaar in familieverband: 100 frank.

Scholen: 150 frank.

Reductieprijs voor groepen (min. 20 pers.), pashouders en gebruikers van gemeenschappelijk vervoer (al dan niet openbaar): 200 frank.

ARCHEOLOGISCHE SITE

WALRAVERSIJDE

Sedert 1992 worden door het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium de resten van het middeleeuwse vissersdorp Walraversijde blootgelegd. De opgravingen zijn momenteel niet toegankelijk, maar in de toekomst zullen deze overblijfselen in een permanente openluchttonstelling en in een nieuw museum worden voorgesteld.

CAFETARIA

Vanaf juli 1998 zal het cafetaria (gelegen nabij de westelijke parking) groepen en individuele bezoekers kunnen ontvangen.

PARK 1900

Dit park voor koning Leopold II aangelegd in 1904, vormt de kern van een waar natuurreservaat. Het is dagelijks vrij toegankelijk voor wandelaars.

OPENINGSUREN MUSEA:

Individuele bezoekers.

In de periodes: eind maart-april-mei-juni en sept-okt-begin nov.:

Memoriaal Prins Karel

Van 14.00 - 17.00 uur (Toegang tot 16.00 uur).

Openluchtmuseum Atlantikwall

Om 15.00 uur: aanvang wandeling. (Duur: 1.30 uur).

In de periode: juli - augustus:

Memoriaal Prins Karel

Van 10.30 - 17.30 uur (Toegang tot 17.00).

Openluchtmuseum Atlantikwall

Van 10.30 - 18.00 uur (Aanvang laatste wandeling om 16.30 uur).

Groepen

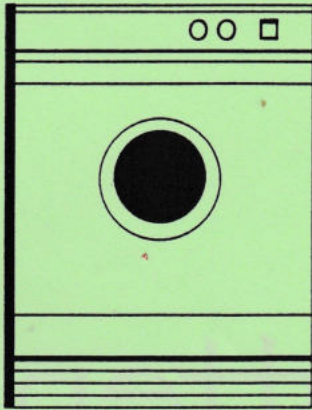
Vanaf de Paasvakantie (in 1998 vanaf 1 april) tot en met de Herfstvakantie, na afspraak.

Tel.: 059/ 70 22 85

Fax: 059/ 51 45 03

De musea zijn gesloten van na de Herstvakantie tot eind maart.

GLORIA

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN
DROOGAUTOMATEN - AFWASMACHINES

Gistelsesteenweg 29
OOSTENDE

Torhoutsesteenweg 406
TEL. 059 / 70 52 74

AGENCE N.V.

CHRISTINASTRAAT 61 - 8400 OOSTENDE

Het Agentschap met meer dan 40 jaar ervaring

Bel ons voor een vrijblijvend gesprek

Verkoop: 059/55.10.55

Verhuur: 059/55.10.66

Syndic: 059/55.10.88

Beheer: 059/55.10.76

Verzekering: 059/55.10.77

BELEGGINGEN

KREDIETEN

VERZEKERINGEN

KANTOOR GUIDO DANNEEL

• SINT-CATHARINAPLEIN 27 - TEL. 059/51.51.76 - FAX 059/51.24.48

• STOCKHOLMSTRAAT 39 - TEL. 059/70.46.62

8400 OOSTENDE

B. & C. Nuytten N.V.

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

HET UITVAARTKONTRAKT IS
DE ABSOLUTE ZEKERHEID DAT UW
BEGRAFENIS OF CREMATIE ZAL UITGEVOERD
WORDEN VOLGENS UW WENSEN EN DAT
UW FAMILIE ACHTERAF GEEN FINANCIËLE
BESLONNINGEN HEEFT.

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53
fax. 059 - 80 92 39